

Roman

TEDNIK ZA VSE / LJUBLJANA, 16. NOVEMBRA 1929

IZHAJA OB SOBOTAH

Opisi na urednišvo in odpravnico
Ti-karna Blaznik, Breg 10-12, LjubljanaNaročnina za Jugosavij : za četrt leta
25 Din, pol leta 45 Din, vse leto 80 Din.
Za Francijo : se leto 60 francov, za Italijo
45 lir, za Nemčijo 10 mark, za vse druge
države 2 1/2 dolara. Oglaš po dogovoru.
Račun pošne bravnice v Ljubljani
št. 15.393. Reklamacij pošne prosteNenaročenih rokopisov ne vračamo
n- frankiranih pisem ne sprejemamo
ŠTEVILKA 2 DINARJA

VSEBINA 6. ŠTEVILKE: P. R.: NEZAKONSKA MATI, roman iz naših dni. — ZA EVINE HČERE: Moj dom — moj svet, Moda, V kraljestvu loncev, Praktični nasveti. — KAJ OBETAJO KINI. — NJEGOV POSLEDNJI DVOBOJ, novela. — ČRNA ROKA, kriminalna zgodba. — Rex Beach: ZLATI DEMON, pustolovni roman. — ŽARKI ZA POSPEŠEVANJE TEKA, satira. — SANJE, novela. — PISANE ZGodbICE. — NAGRADA ČITATELJEM „ROMANA“ (500 Din). — SALE.

P. R.:

Nezakonska mati

Roman iz naših dni

Prejšnja vsebina: Tovarnar Andrej Lokar je obstrelil neznanca, ko je zvečer bežal izpod balkona njegove žene. Bil je Ciril Samec, nekdanji zaročenec gospe Mire, ki jo je mati prisilila, da je vzela

bogatega Andreja. Po štirih letih je prišel, da jo vidi, preden se izseli v Makedonijo. Nesrečnica, ki je v bolesti vrgla za njim poljub, trepeče pred moževim srdom. Sirota Ljuba, Andrejeva sestrična, se žrtvuje zanjo in vzame dozdevno krivdo nase. Tovarnar jo prekolne kot malopridnico. — Nočni prizor je opazil tudi drvar Martin Skobec; zasačen na lovski tatvini, grozi z odkritjem, a Ljuba ga pregovori. — Mira, potrta po teh dogodkih, kaže znake duševne zmedenosti. Enako obupen je Ljubin položaj: kaj poreče poročnik Milan Stankovič, njen ženin, če mu Andrej zatoži greh, katerega se je velikodušno obtožila? Ljubi ga, v omotici mu je dala vse... In prav zdaj z grozo zasluši svoje stanje... Dr. Lipar, ki je prišel zaradi Mire in preiskal tudi njo, noče tovarnarju ničesar povedati; to stori dr. Babnik iz Ljubljane. Ogorčen se Lokar pelje k Milanu in mu razodene, da ga je Ljuba nevedna. Poročnik hoče slišati priznanje iz njenih lastnih ust, da ji pove, kako brezmejno jo zaničuje. Ko se pripelje k Lokarjevemu in Ljuba vztraja v svoji žrtvi, jo zavrže kot iznevernico. Tedaj stopi v sobo Mira, ki hoče vse priznati. „Nedolžna je... ona ni kriva...“ še spravi iz sebe, nato zblazni. Ljuba je iz usmiljenja do Andreja ne izda. Milan odide in vrne Ljubi pismo, v katerem mu je vse odkrila. Niti odprl ga ni! Misel na dete, ki zori pod njenim srcem, obvaruje mladenko obupa. Čuteč, da pri Lokarjevih ni več mesta zanjo, zapusti ponoči hišo, ne da bi povedala, kam gre. Andrej je poklical k Miri slavnega profesorja Magistra...

Andrej Lokar je v kratkih besedah podal profesorju zgodbo svojega zakona z Miro, kakor jo je gledal s svojimi očmi. S težkim srcem mu je opisal tudi

„Kdo vam je dal pravico, da mi branite umreti?“
(str. 3).

dogodke, ki jih pozna bralec iz prejšnjih poglavij.

Slavni zdravnik je med njegovim pripovedovanjem pogosto zmajeval z glavo.

„Hvala vam za zaupanje,“ je rekel,

ko je Lokar končal. „Ali bi smel prositi za kratek razgovor z gospo taščo in gospodično Ljubo?“

„Z mojo taščo lahko govorite, a s sestrično ne morete. Nesrečnica je čutila, da zanjo v tej hiši ni več prostora in je odšla.“

„Ali veste, kam?“

Tovarnar je odkimal.

„Izgnila je brez slovesa. O svojem odhodu me je obvestila s pismom, ki sem ga dobil šele drugi dan. Niti namignila ni, kam se je namenila.“

„Treba bo gledati, da jo najdemo... Potreboval bi jo.“

„Čemu neki?“

„To, dragi gospod, je moja skrivnost... Vsako sredstvo je dragoceno, če vodi k cilju.“

Počasi sta se vrnila v vilo. Ker je bilo do večerje še nekaj časa, je profesor neutegoma poiskal gospo Zorčevo. Našel jo je v salonu.

Staro damo je kar streslo, ko je slišala, da je Mirina bolezen nedvomno posledica tajnega gorja. Toda slavni zdravnik jo je potolažil:

„Zaupajte, milostiva... Če najdem pravi vzrok žalosti, ki je omračila gospe hčeri razum, tedaj ne dvomim, da jo bom mogel rešiti.“

„Vprašajte, gospod profesor. Odgovarjala bom po svoji vesti.“

„Ali je imela vaša hči kako srčno nagnjenje, preden se je poročila z gospodom Lokarjem?“

Profesorjeve oči so se uprle vanjo. „Da,“ je odgovorila po kratkem

oklevanju. „Mira je imela simpatijo do mladega človeka, ki se mi ni videl primeren ženin zanjo... A mislila sem, da je to samo muha, ki bo sčasoma prešla.“

V učenjakovih očeh se je zasvetilo. „Ali se je gospa Lokarjeva sama odločila za svojega sedanjega so-
proga?“

„Vsiljevala ji ga nisem. A dopovedala sem ji, da je Lokar zanjo sijajna partija... Oboževal jo je in do najzadnjega časa sem bila prepričana, da je srečna.“

„Prav, prav,“ je zamrmral profesor.

Zdaj je vedel vse, česar je potreboval. Gospa Zorčeva mu je morala povedati samo še ime tistega mladega človeka, ki ga je Mira ljubila. Nato je odšel k tovarnarju in se dogovoril z njim takole:

Gospa Lokarjeva naj ostane še nekaj tednov doma. On se oglasi čez mesec dni in jo iznova preišče. Najbrže jo bo treba spraviti v njegov sanatorij, kjer se bo zdravila pod neprestanim nadzorstvom.

Drugo jutro se je na vse zgodaj odpeljal.

„Uboga mučenica ljubezni!“ je zamrmral sam pri sebi, ko je sedel v svojem oddelku. „In Lokarjeva ubegla sestrična je junakinja, če vobče zasluži to ime... Zdaj moram gledati, da najdem njo in dragega gospe Mire. Ni vrag, da z njiju pomočjo ne bi vrnili nesrečnici razuma!“

Čez čas je dodal:

„Vsakdanja pa ni ta istorija, bogme ne.“

Prav tisti dan je dobil Milan Stankovič brzojavko, da mu oče umira.

Ko se je pripeljal v Novi Sad, ga je našel na mrtvaškem odru.

Milan se je zgrudil na stol, naslonil glavo med dlani in dolgo ihtel pri pokojniku.

Nato je vstal in odšel po ulicah, sam ne vedoč, kam tava. Čez uro ali dve se je zavedel ob reki. Noč je bila polna zvezd, ki so se igraje zrcalile v valovih. Od nekod so prihajali razposajeni glasovi ciganske pesmi.

Milan se je trpko zamislil.

Zdaj je bil sam na svetu... Kako težak je postajal križ gorja, ki ga je nosil na ramah!

„Kaj naj storim? Kod naj iščem utehe za neusmiljeno bol, ki mi gloda srce?“

A tedaj se je spomnil novic, ki jih je bil spotoma bral v „Politiki“. Ob bolgarski meji je postajalo vroče. Komitske tolpe so v nenavadno močnem

številu in z nepričakovano trdovratnostjo silile na naše ozemlje. Vnanji sovražniki so jih preko Albanije zalagali z orožjem in streljivom. Po šumih in brdih so pokale puške in hra-

bri vojniki so umirali za domovino... Med njimi je bilo njegovo mesto!

„Pojdem!“ je zamrmral. „A kaj bi dal, oh, kaj bi dal, da se morem osvetiti, preden poginem...“

Drugi del

Ob zibelki

I.

OBUPANKA

„Pismo za gospoda doktorja.“

„Dajte, Meta.“

Mladi zdravnik, ki se je bil pravkar vrnil iz gledališča, je vzel služkinji list iz roke. Ko je pogledal naslov, ga je izpreletelo.

„Primarij Resnik!“ je zamrmral. „Kaj neki hoče? Za Boga, menda se nisem zmotil v svojih upih?“

Kakor hitro je stara Meta odšla, je raztrgal ovoč in čital:

„Vrlo, dragi Lipar! Vaše odkritje se je pravkar sijajno obneslo. Neki otrok na mojem oddelku, pri katerem sem danes nesporno ugotovil znake vnetja možganske mreže, je dobil vbrizg z vašim serumom. Ob tej uri je izven nevarnosti!“

Po pravici smete biti ponosni. Veselim se jutrišnjega dne, ko vam bom v bolnici osebno čestital.

Dr. Resnik.“

Janku Liparju so se tresle roke. Ves obraz mu je sijal od sreče in plamen ponosa je rasel v njegovih zamišljenih črnih očeh.

Tedaj je bilo resnica! Njegov dolgi trud ni bil zaman!

Brez ničemurnosti se je vdal blaženi misli, da ga bo kmalu svet poznal kot enega izmed velikih dobrotnikov človeštva...

Toda že ga je zmotil zvonec v pred-sobju. Spoznal je glas hišnice Jagodičke.

„Ježeš, ježeš, kakšna nesreča!“ je vzklikala, govoreč z Meto, ki je bila prišla odpirat. „Saj vam ne morem povedati. Ubožica, ki stanuje pri nas, je v zadnjih vzdihih. Brž pokličite gospoda doktorja. Mislim, da se je zastrupila!“

Zdravnik je bil v tem že odprl vrata in stopil venkaj.

„Kaj slišim, gospa Jagodičeva?“

„Oh, sam Bog vas je poslal, gospod doktor! Nikar ne zamerite, da vas motim. A ker poznam vašo dobroto...“

„Ali niste rekli, da se je nekdo zastrupil?“ je nestrpno vprašal zdravnik.

„Da, ubožica vezilja, ki stanuje pri

nas. Tako čudno se zvija na postelji. Dajte, gospod, pridite jo pogledat.“

Mladi zdravnik je skočil v svojo ordinacijsko sobo in vzel iz omare nekaj steklenk. Nato sta jadrno odhitela v podstrešje.

„Sveti križ božji!“ je spotoma sopihala debeluška. „Tako zalo dekletce in tako mlado, če to ni greh! Pa tako izobraženo! Videti je, da je iz boljše hiše. Vsi smo jo radi imeli...“

„Kdaj se je zgodilo?“

„Prejle sem se začudila, zakaj ne vstane. ‚Daj, daj,‘ je rekel mož, stopi pogledat, ali ni morda obolela. In res sem šla. Še preden sem pritisnila na kljuko, sem začula iz sobice milo stokanje. Kar kri mi je zastala v žilah. Zapodila sem se v vrata in jih vlomila, sama ne vem, odkod sem vzela toliko moči. In kaj vidim? Nesrečnica se valja po postelji in kriči od bolečine; vsa zelena je v obraz; na nočni omarici pa stoji prazna steklenička... Mati božja, pravim, zavdala si je! Nič nisem pomišljala, naravnost od nje sem pritekla k vam...“

Na hodniku pred podstrešno sobico je stalo že vse polno sosed in sosedov. Jagodičkin vrišč jih je bil zvalbil na kup.

Vrnili so in jaskali kar navzkriž.

„Zmešalo se ji je, tako vam pravim!“

„Izgubljena je!“

„Ali res menite, da se je zastrupila?“

„Saj ste videli stekleničko.“

„Pa zakaj?“

„I, kdo ve?“

„Nu, tega pa res ni težko uganiti.“

„Če premislite njeno stanje!“

„Škoda zanjo.“

Mladi zdravnik se je preril skozi gnečo in stopil v sobico.

Petrolejka, ki je stala na mali mizici, je dajala nekaj svetlobe. Ves prostor je pričal o tisti sramežljivi bedi, ki se do zadnjega okleplje čistoče.

V kotu je stala železna, za čudo kratka, skoro otroška postelja, pregrnjena s snežnobelimi rjuhami. Na njih se je med razmetano obleko krčevito premetavalo žensko telo.

Janko Lipar je naglo pristopil. Ko je zagledal na nočni omarici steklenko, v kateri je bilo še nekaj belkaste

tekočine, jo je vzel in ponesel k nosnicam. Bila je brez duha. Tudi napisa ni bilo videti...

Mladi mož je pogumno zamašil stekleničico s prstom, jo obrnil, jo postavil nazaj in se dotaknil prsta s koncem jezika.

Še tisti mah je skremžil obraz. Osladni okus tekočine mu je zadoščal. Bila je raztopina svinčeve soli.

„Brž prinesite mlačne vode!“ je velel.

„Jaz jo imam na ognjišču!“ je viknila sosedka, ki je stala na pragu. „Tako jo prinesem.“

Jadrno je skočila k sebi.

Mladi dr. Lipar se je sklonil k obupanki.

O tem, da je šlo za poizkus samomora, ni bilo dvoma. Če mu stekleničica ne bi dala gotovosti, bi ga bilo prepričalo pismo, ki je ležalo tik pod svetiljko. Bilo je naslovljeno na policijsko ravnateljstvo.

Vpila in ječala ni več... Ali je res umirala?

Težko siganje ji je uhajalo izza razklenjenih ustnic.

Dušilo jo je... Njene roke so krčevito grabile po prsih, kakor da si skuša odpeti bluzo. Temni lasje so se nalik svilenemu valu razlivali okrog mrliško bledega obraza.

Jagodička je prepadena stala za zdravnikom in mrmrala:

„Kdo bi bil mislil! Ubogi otrok! Že nekaj dni se mi ni videla nič kaj prava... Oh, da nisem uganila, kaj namerava! Pa saj menda ni prepozno, kaj, gospod doktor? Ali jo boste rešili?“

Namestu odgovora je dr. Lipar vzel iz žepa steklenko, v kateri je bila nekakšna belkasta sol. S sosedino mlačno vodo je izplaknil stekleničico na nočni omarici; nato jo je spet napolnil in raztopil v vodi nekaj belega praška iz svoje steklenke. Jagodička in sosedka sta morali vzdigniti nesrečnici glavo, da ji je z žlico razklenil zobe in ji vlil raztopino v usta.

Ko je v tretje tako storil, je pričela bljuvati. Takoj se je pokazalo, da ji odlega. Njene turobne, a vendar krasne oči so se tako tesnobno uprle v zdravnika, da ga je nehote izpreletelo.

A doktorjeva misel je bila v tem trenutku samo ena: rešena je! Rahla rdečica se je že pojavljala na njenih licih...

„Saj sem vedela, da ji boste pomagali!“ se je razveselila hišnica. „Zato pa sem pritekla k vam!... Da, da, lepo reč ste napravili, gospodična. Tako je, če človek ne zaupa ljudem, ki ga imajo radi... Sami smo siromaki, nič ne rečem, a nekako bi vas

bili že utolažili, če bi nam bili odpri svoje srce. A kaj, ko je gospodična lako molčečala!“

„Gospa Jagodičeva,“ ji je doktor segel v besedo, „ali veste koga, ki bi ostal ponoči pri njej? Neposredna nevarnost je sicer odstranjena, a treba bo še postrežbe.“

„I, kaj vprašujete, gospod doktor? Sama bom sedela pri njej in storila vse, kar mi porečete. Le možu moram še povedati: on sedi spodaj, „Jutro“ bere in niti ne slutiti, kaj se je zgodilo.“

„Precej se vrnem, gospod doktor. Ali naj gredoč kaj prinesem za ubožico?“

Dr. Lipar je odkimal.

„Ne,“ je dejal. „Sam bom poslal, kar je treba.“

Sosedka, ki ji radovednost še vedno ni dala, da bi šla spat, se je ponudila:

„Tudi jaz lahko ostanem tu, gospod doktor.“

„Ni treba,“ je odvrnil zdravnik. „Cospa bo zadoščala... Ubožica potrebuje počitka.“

Ostale gledalke in gledalci so se bili že razgubili. Še malo in dr. Lipar je ostal sam z neznanko, ki jo je bil iztrgal smrti.

Čudna tesnoba ga je prevzemala ob pogledu nanjo. A vedel je, da misel na njeno obupno dejanje ni tisto, kar mu najbolj bega srce. Doživel je bil že marsikaj hujšega.

„Odkod moj nemir?“ se je vpraševal. „Kaj me nagiblje k tej tujki?“

Morda sočutje? Prizor, ki se je bil odigral vpričo njega, je bil očitno razpletak težke, bolesterne drame. A kakšne? Ta skrivnost ga je mikala z nepremagljivo silo.

Bolnica ga je spremljala z očmi.

In zdajci je videla, da se je obrnil k njej.

Z mehkim, prijaznim glasom, ne strogim, kakor po navadi govorijo zdravniki, jo je vprašal:

„Nu, kako se počutite?“

Ni mu takoj odgovorila. Stisnila je ustnice, kakor da se je namenila molčati.

„Ali mi zamerite, da sem prišel?“ je nadaljeval zdravnik.

Pokimala je: da.

„Zakaj?“ je vprašal. „Poklicali so me. Steril sem samo to, kar je moja dolžnost.“

Tedaj je obupno zamrmrala:

„Kdo vam je dal pravico, da mi branite umreti?“

„Vsak ima pravico, da zabrani svojemu bližnjemu strahopetno in brezumno dejanje.“

„Radovoljna smrt ni vselej strahopetna in brezumna...“

Dr. Lipar jo je začudeno pogledal.

„Mar ste toliko pretrpeli?“

„Da...“ je odvrnila z zamolklim glasom.

Počasi, počasi se je dramilo v njej življenje...

A baš tisti mah, ko si je dr. Lipar dejal, da je vsa nevarnost minila, je obraz mlade neznanke mahoma prebledel. Oči so se ji čudno razširile, trepalnice so jele utripati. Hripav vzkrik ji je planil iz ust in glava se je onemoglo zvrnila na blazino.

„Glej, glej, to je čudno!“ se je ustrašil zdravnik. „Pa ne da bi bil strup že pričel učinkovati?“

Mladenka se ni dala obuditi k zavesti. Ležala je kakor mrtva.

Tedaj ji je razgrnil bluzo, ki so jo bile ženske že prej odpele. Roka mu je trepetala, čeprav je bila vajena takega posla...

A mahoma se je zdrzil in odstopil. Silno presenečenje se je zazrcalilo v njegovih očeh.

„Noseča!“ je vzkliknil.

Zaloigra ubogega dekleta mu je v trenutku stopila pred oči. Hotela je umreti, da bi skrila svojo sramoto. Bila je izmed neštetihih mučenic ljubezni, ki morajo plačati trenutno izpozabo z življenjem...

„Oh, koliko jih tako pogine!“ je presunjen zamrmral mladi zdravnik.

In ko ji je z brisačo močil sence, mu je spet in spet prihajalo na um:

„Kako lepa je... kako lepa!...“

Hišnica se je v tem vrnila.

„Nu, gospod doktor, ali je kaj boljše?“

„Bilo je, pa se je spet poslabšalo,“ je rekel mladi mož. „Dajte, vzdignite ji glavo.“

„Ubogo dekle!... Najhujšega menda ne bo, kako mislite?“

„Ne vem.“

„Ne veste? Oh, potolažite me, gospod doktor, saj vidite, da mi gre do živega.“

„Nadejam se, da mine tudi ta nezavest brez zlih posledic. So pa oteževalne okolnosti: ubožica bo mati.“

„Ali nisem rekla!“ je vzkliknila vrla žena, podpiraje mladenki glavo. „Kar tako ne bi bila popila te grdobije.“

„Odklej stanuje pri vas?“

„Tri mesece bo kmalu... Stanarino za prva dva je redno plačala. Za tretji mesec še ne...“

„S čim se preživlja?“

„Z vezenjem, gospod doktor. Take prelepe stvarce dela, rahle in bele kakor sneg. A zaslužek ni kaj obilen, se mi vidi... Oh, glejte, gospod doktor, še vedno se ne zdrami. Pa ne da bi bila mrtva?“

„Ne, ne,“ je odvrnil zdravnik in podrl mladenki steklenko dišeče soli pod nos.

In res se je zdrznila. Njene trepalnice so se spet odprle. Globok vzdih se ji je izvil.

„Nu, saj sem rekla!“ je vzkliknila Jagodička. „Vidite, zbudila se je. Zdaj ji bom stregla natanko po vaših predpisih, kar zanesite se name.“

„Vrla žena ste, gospa Jagodičeva!“

„I, kdo pa je brez srca, da bi zapustil ubožico v takem položaju? Jaz že ne!“ je rekla hišnica in se udarila z roko po prsih. „Ne, ne,“ se je obrnila k bolnici, ki je s široko odprtimi očmi strmela vanjo. „Nič se ne bojte. Tistih nekaj kovačev ni vzrok, da bi vam krščanski človek obrnil hrbet. Samo pametni bodite in obljubite mi, da ne napravite več take neumnosti...“

„Vrlo!“ je rekel zdravnik. „Mislim, da smo najhujše prebili. Moja služkinja vam prinese zdravilo, ki ji ga dajate po žlicah, vsako uro enkrat. In če bi ji spet postalo slabo, me takoj pokličite.“

Mladenkine ustnice so se razklenile in slabotno dihnile besedo:

„Hvala.“

Za trenutek sta se ujela z očmi.

„Ali, gospod doktor,“ se je spet oglašila hišnica, „takole je menda ne bomo pustili? Treba jo bo sleči in spraviti v posteljo...“

„Kakopak.“

Nesrečno dekle se je zdrznilo v preplahu, ki ga je zdravnik dobro opazil.

„Gospodična naj se z vašo pomočjo razpravi,“ je dodal. „Če bo spala, je vse dobro... Vendar pa ne pozabite, da sem zmerom na razpolago.“

„Hvala, gospod doktor. Najlepša hvala z njene in moje strani!“

Mladi zdravnik se je še enkrat ozrl na bolnico in odšel.

Temne oči uboge deklice so ga turbo spemile do vrat...

II

POT POKORE

Dr. Lipar in drugi asistentje v otroški bolnici so bili pravkar oblekli bele plašče, ko se je začulo mrmranje:

„Primarij!“

Led odprtimi vrati se je bil pokazal dr. Resnik. Bela čepica mu je nekam fantovsko čepela na srščih sivih laseh.

Janko Lipar je stopil k njemu:

„Najlepša hvala za snočnje sporočilo, gospod primarij!“

A stari praktik je prisrčno iztegnil roko:

„Čestitam, kolega! Vaše odkritje bo imelo silen odmev in velike posledice za zdravniško vedo!...“

Tako govoreč ga je odvel s seboj po hodniku.

„Nikar, gospod primarij,“ se je branil dr. Lipar. „Samo po naključju...“

„To ni naključje,“ mu je segel mojster v besedo. „Mene starca ne boste prekanili. Vaše odkritje je plod dolgega mišljenja in truda. Zakaj se branite hvale, ki vam gre po pravici?“

Ogled bolnikov se je pričel. Obakraj prehoda so stale bele posteljice, iz katerih so gledale drobne, žalostne glavice malih pacientov.

Oh, kakšna plaha vdanost, kakšna neizrekljiva tesnoba se je zrcalila v teh bednih otroških očeh! Koliko toge je bilo v njih, koliko hrepenenja po solncu, sinjem nebu, svobodi in domu!

In kako strašna je bila misel, da je večina teh nedolžnih bitij nosila v

V vlaku

je dolgčas, če nimate družbe. Dnevnik ste že preleteli, a hoče se Vam še lahkega in zabavnega štiva.

„Roman“

je najzanimivejši, pri tem pa najcenejši slovenski zabavnik: dve uri Vas zabava za dva dinarja.

To je napol

zastonj

Prepričajte se sami: zahtevajte

„ROMAN“

na vseh postajah!

sebi kali neozdravljivih boleznih! Misel, da so bila komaj pričeta življenja že zapisana smrti!

Primarij dr. Resnik je vkljub svoji naježeni vnanjosti iz srca ljubil male bolnike. Ni ga bilo večjega veselja zanj, kakor če je mogel katerega iztrgati neusmiljeni kosilji!

Kakor Janko Lipar, je tudi on nenehoma premišljeval o tem, kako bi pomagal otrokom vsega sveta in sanjari o pravljičnem zdravilu, ki bi uničilo v krvi mladih bitij vse pogubne kali.

Liparjevo odkritje je pomenilo prvi korak na tej poti. Bilo je uspeh, ki je moral že jutni odjekniti širom dežel...

Ko so zdravniki obšli veliko dvorano, so krenili v posebni oddelek, kjer je stalo le kakih deset posteljic.

Primarij je stopil k eni izmed njih ter pokazal na zlatolasega petletnega

poniglavčka, ki so mu očke še žarele od vročice:

„Poglejte ga, Lipar! Ta vam je dolžnik za življenje. Da ni bilo vašega sredstva, bi ležal zdajle v mrtvašnici. Znaki tuberkuloznega vnetja možganske mreže so bili nesporni. A snoči sem mu vbrizgnil vaš serum... in vnetje možganov je prešlo...“

Mladi doktor se je sklonil k bolniku, ki je plašno gledal okoli sebe, in ga prijel za ročico.

„Nič se ne boj,“ mu je rekel z mehkim glasom. „Ozdravili te bomo in te vrnilo mami... Samo priden bodi. Stori vse, kar ti reče sestra usmiljenka!“

„O, saj me tudi mamica dobro zdravi, kadar nisem zelo bolan!“ je s prezrelo razumnostjo odvrnil mali možiček. „A zdaj me je tako hudo bubalo v glavi...“

Dr. Lipar je izpustil dečkovo roko in ga skrbno odel.

Obhod se je nadaljeval. Mladi zdravnik danes pri ogledovanju bolnikov ni kazal tiste napete pozornosti kakor po navadi. Videti je bilo, da ga neprestano preganja ena sama, trdovratna misel.

Primarij je to opazil. Menil je, da izvira Liparjeva zamišljenost iz veselja nad uspehom novega zdravila.

A motil se je. Duh mladega tovariša je uhajal drugam... povsem drugam...

Pri Lokarjevih se v teku zadnjih treh mesecev ni bilo zgodilo dosti novega.

Profesor Magister je bil še nekajkrat prišel pogledat. Vsakokrat je našel zdravje mlade žene v neizpremenjenem stanju.

„Poslabšalo se ni,“ je odgovarjal tovarnarju, kadar ga je po ogledu bolnice strahoma izpraševal, kaj misli.

„In popravilo tudi ne?“

„O, saj sem rekel, da moramo potrpeti.“

Do nadaljnega je zdravil Miro z elektriko, meneč, da bo njena trajna uporaba dobro vplivala na bolnico. A bil je prepričan, da bo imel pravo sredstvo šele tedaj v rokah, kadar najde Lokarjevo sestrično in neznanca, ki je bil tistega usodnega večera pobegnil v noč.

Trdno je veroval v to, da bi pogled na Ljubo in na moža, katerega je Mira ljubila nekdanje dni in na tistem skoro gotovo še zdaj, odrešilno pretresel živčevje uboge žene ter zbudil njen izmučeni razum.

V ta namen se je bil obrnil na več strani.

Sled Cirila Samca so bili našli, a na žalost se je kaj kmalu izgubila. Človek s tem imenom je bil nekaj tednov po usodni noči odplul s parobrodom „Senj“, ki je bil namenjen v Dubrovnik, pa je v burji zadel ob skalo in se potopil. Rešili so samo nekaj potnikov; Cirila Samca ni bilo med njimi... Kakor je vse kazalo, je spal zaróčenec Mire Zorčeve večno spanje na dnu Jadranskega morja.

Ta slaba novica je bila profesorju Magistru zelo nevšečna. Poslej se je zanašal samo na Ljubo.

Le srečno naključje mu je moglo pomagati, da jo najde. Oziri na tragedijo v hiši Andreja Lokarja so mu v mnogih pogledih vezali roke. Če bi bil tovarnar količkaj zaslutil, da profesor išče nečakinje, ki je bila po njegovem mnenju malopridnica, bi se bil poročil v njem usoden dvom o ženi. Slavni zdravnik je vedel, da Lokarjevo duševno ravnotežje taki preizkušnji ni več kos. Bog ne daj, da bi moral zdraviti mimo žene še moža!

Trdovratnost Mirine bolezni je pripravljala tovarnarja v obup. Zato je pristal na profesorjev predlog, da jo vzame do nadaljnjega v svoj sanatorij.

„Samo da bi kaj pomagalo!“ je žalostno vzdihnil.

In res so se nekega dne odpeljali v Ljubljano.

Mira se ni upirala. Na oko je bila videti srečna kakor dete.

Gospa Zorčeva je ostala doma, da bi počakala zetove vrnitve. Dotlej je plakaje pospravljala svoje stvari za preselitev v Ljubljano. Hotela je biti blizu, kar najbliže pri svojem nesrečnem otroku...

O, muke vesti, prepozno zdramljene v materinem srcu!

Vlak je drevil skozi pokrajino. Profesor Magister se je za trenutek opravičil in stopil na hodnik, da bi popušil cigareto. Ko je zunaj pogledal okoli sebe, mu je zdajci ušel presenečen vzklik:

„Glej, glej! Lipar!“

Dr. Lipar se je ozrl.

„Magister!“

„Če to ni veselo iznenadenje! Odkod se pa voziš?“

„V Kranju sem bil, pri očetu. A ti?“

„Najprej dovoli, da te predstavim tovarnarju Lokarju in njegovi gospe.“

To rekši je profesor odprl vrata v oddelek.

„Dovolite... Dr. Janko Lipar, moj prijatelj.“

Mladi zdravnik se je priklonil. Andrej Lokar mu je vrnil poklon in dejal:

„Zelo mi je drago. Vaš oče je moj dobri znanec in hišni zdravnik.“

Dr. Lipar je z nemajhnim začudenjem opazil, da se tovarnarjeva žena ne zmeni zanj. Gledala ga je s svojimi krotkimi, velikimi očmi, ne da bi se ganila.

„Čudno, čudno,“ je pomislil. „Ali se gospoda tudi vozijo v Ljubljano?“ je vprašal iz zadrege, da bi spravil razgovor v tek.

„Da,“ je odvrnil Lokar. „Gospod profesor je tako prijazen, da naju spremlja...“

Oči mladega zdravnika so po vrsti obletele tovarnarja, tiho mlado ženo in profesorja Magistra. Nato je jel govoriti o drugih stvareh. Uganil je bil, zakaj se Mira ni odzvala pozdravu!

Ko sta bila s prijateljem spet na hodniku, mu je ta povedal:

„Gospa je blazna. Danes jo peljemo v moj sanatorij.“

„Kdo bi si mislil!“

„Da, zelo krotka je.“

„Ali je neozdravljivo?“

„Upam, da ne... Eh, brate, to je nenavaden primer! Roman, ti pravim, cel roman!“

„Zanimalo bi me...“

„Pri drugi priliki. A daj, da ti čestitam na velikem odkritju!“

„Oh, saj ni vredno imena.“

„Kakopak! Vsi časopisi so polni tvoje slave... A zdaj se moram vrniti k onima dvema. Pridi drevi v kavarno, da se pomeniva kaj več.“

Prisrčno mu je stisnil desnico.

Dr. Lipar je vso pot mislil na nesrečno mlado ženo.

Blazna! Zblaznela v cvetju mladosti, sredi obilja in gotovo tudi sreče... Kako obupan je moral biti njen mož!

Zakaj udarja usoda tako na slepo? Zakaj morajo zmerom solze spremljati smeh? Zakaj je sleherni korak človeštva zaznamovan s trpljenjem?

Radovednost mu ni dala miru in ko je stopil profesor Magister zvečer v kavarno, je dr. Lipar že čakal nanj.

„Da,“ je odgovoril učenjak na prijateljevo vprašanje, „pri Lokarjevih sem bil že nekajkrat... Prosil me je, naj pridem pogledat k ženi in ker je poudaril, da mu strokovni ni mar, sem se odzval. Našel sem ubožico blazno.“

„Kako je to prišlo? Nenadoma?“

„Menda. Sicer so se že prej pojavljale neke motnje, a ne take, da bi se bilo vredno vznemirjati zaradi njih. Značaj bolezni si videl na svoje oči: krotka blaznost brez hudih kriz, besnenja in solzá.“

„Ali je podedovano?“

„Ne.“

„Ali posledica silnega pretresenja živcev?“

„Mislim, da je vsega kriva globoka duševna bol.“

„Tedad srčna skrivnost?“

„Najbrže.“

„Ali upaš, da bo ozdravela?“

Profesorjevo čelo se je zamračilo.

„Do najzadnjih dni sem upal... A na žalost so zadeli moji načrti ob zapreko. Potreboval sem pomoči dveh oseb. Obe sta izginili... Oprosti, da v tem trenutku ne morem povedati več.“

Se dolgo sta kramljala tisti večer. Obema je bilo, kakor da ima njiju srečanje nekakšen pomen v zagonetnih računih usode.

III

LJUBEZEN KLIJE

Ljuba je bila sama v svoji sobici. Nemirno je hodila sem ter tja. Njene velike, temne oči so se čudno svetile.

Jagodička ji je bila pravkar sporočila, da pride vsak trenutek zdravnik.

Dr. Lipar! Ta dobri, dobri človek, ki pa vendar ni mogla delj sprejemati njegovih dobrot...

Namenila se je bila, da mu to pove. Razumel jo bo. Ne, ne, gotovo ji ne bo zameril.

(Dalje prih.)

Poročilo

Ravnatelj nekega zoološkega vrta v Nemčiji je nastopil dopust. Pred odhodom je naročil, naj mu pošljejo vsak teden poročilo o stanju in izpremembah v živalskem vrta.

Že takoj prvi teden je dobil od svojega namestnika pismo, v katerem mu je med drugim sporočil tole:

„Šimpanz čedalje bolj hujša in se bojimo, da nam ne pogine. Najbrže mu je hudo, ker nima tovariša, da bi se z njim igral. Kaj naj ukrenemo, dokler se ne vrnete?“

Obed

Dva deželana prideta v mesto. Ustavita se pred restavracijo.

Tam čita eden izmed njiju na vratih napis:

„Obed od dvanajstih do treh samo deset dinarjev.“

Pa meni drugi:

„Tako dolg obed — tri ure — in tako poceni!“

Kateri bo pravi?

Gospod, ves razburjen, služkinji: „Pokličite hitro na pomoč. Gospa je omedlela!“

Služkinja: „Koga naj pripeljem? Krojača, draguljarja ali zdravnika?“

Za Evine hčere

Moj dom — moj svet

Kje naj bo žena?

V zadnjem času spet mnogo razpravljajo o tem, kje naj bi bilo mesto žene. Gotovo je v prvi vrsti ustvarjena in poklicana, da postane žena in mati. To sta sicer majhni besedici, a vendar je mnogo žen, ki ne razumejo zmisla teh besed. Ni dovolj, da te popelje mož pred oltar in da živiš z njim pod isto streho. Dolžnosti žene so časih večje in odgovornejše kakor dolžnosti kake uradnice. Že s tem, če hoče voditi vzorno gospodinjstvo, ima žena posla in skrbi dovolj. Če je praktična, si svoje gospodinjске posle tako uredi, da ji ostane še nekaj prostega časa za moža, ko pride z dela domov. Gotovo ne bo možu ljubo, če žene nikdar ne dobi doma, gotovo mu tudi ni ljubo, če ima žena prav takrat največ posla v kuhinji itd. Dolžnost žene je, da deli z možem skrbi in se zanima za njegovo delo. Praksa je dokazala, da so najbolj srečni oni zakoni, kjer se žena kolikor toliko posveča interesom moža. Veliko napako pa store one žene, ki morijo moža s svojimi lastnimi gospodinjskimi skrbi. Mož pride utrujen iz urada in žena mu hiti tožiti nad služkinjo, nad budobno sosedo, nad neodkritosrečno prijateljico, nad neubogljivostjo otrok itd. Razumljivo je, da gredo ženi take stvari na živce. A prav v tem je umetnost, da se žena ume premagati in pozabiti na svoje skrbi ter da jih rajši sama opravi, kakor pa da z njimi muči moža, ki ga gotovo ne zanimajo.

Veliko pripomore k srečnemu zakonskemu življenju žena, ki ne pozna malodušja, ki gleda življenje pogumno v obraz in se ne boji boja in težav. Zgodi se, da pride mož slabe volje domov in tedaj je njena dolžnost, da ga spravi spet v dobro voljo in da mu vliva poguma, čeprav ji je v srečo težko. A če bi hoteli naštetii vse take ma'enkosti, bi morali napisati debelo knjigo. Poklic žene je eden izmed najtežjih in najlepših. Tudi kot mati ima mnogo več skrbi in posla kakor katerakoli uradnica. Vzgoja otrok, ki zahteva toliko pozornosti, je eden najtežjih problemov naše dobe. Težko je najti pravo pot in je treba mnogo potrpljenja. A ves trud in vse premagovanje je ženi napolučano s tem, če vidi okoli sebe zdrave otroke in zadovoljnega moža in miren dom in je gotovo ljubši od vseh bogastev tega sveta.

Moda

Moderno krilo

Nova sezona polaga vso pažnjo na krila. Životi, ovratniki in rokavi so kolikor toliko ohranili prejšnjo obliko in prejšnji kroj, med tem ko so se krila popolnoma predrugačila.

Športne čepice

v največji izbi ri na drobno in debelo, perilo, trikotilaža, nogarice, kravate itd. Najcenej i nakupi pri
A. PRESKER, Ljubljana
Sv. Petra cesta. 30

Pred nekaj meseci smo se še navduševali za kratka krila, ki so nam komaj pokrivala kolena (ali pa tudi ne!) a danes se divimo dolgim krilom. Nedavno tega so nam še ugačala ozka krila, čeprav so nas ovirala pri hoji. Danes pa nam je prinesla moda nov kroj. Krila so dolga in široka. Najlepše se podajo krila z zvončastim krojem. Moderno krilo naj bo, posebno zahtaj, bogato nabrano in široko. Če je krilo vse na okrog enakomerno dolgo, se tudi dobro obnesejo v gube naložena krila. Plise ni več na višku mode. Nabrana krila so hvaležna za domače in delovne obleke, ker se lepo likajo.

V tej novi liniji najdemo mnogo lepega in tudi pametnega. Kako lahko bomo zdaj skrivale vsak nedostatek na nogah ali celo na postavi. Dama, ki ni visoko rasečena, nam napravi v dolgem krilu vtis, da je velika. Vsa pojava dobi v dolgem krilu nekaj mehkega — nekaj ženskega — med tem ko smo v kratkih in ozkih krilih skušale posnemati moške.

Moderni klobuki

Poleti smo nosile klobuke s širokim okrajem, da so nas čuvali žgočega solnca. Jesenska moda prinaša majhne klobuke brez okrajcev, vsaj sprednji del klobuka mora biti brez okrajcev, med tem ko ostane zahtaj precej širok okrajec. Ti klobuki nas živo spominjajo pokrival, kakršna nosijo mornarji ob slabem vremenu (Süd-wester). Klobuk se mora tesno držati glave. Čelo je lahko prosto in zahtaj naj bodo okrajci nabrani v gube in prevezani z barvastim trakom iz svile ali klobučevine. Kričeče barve ne prihajajo v poštev za jesen in zimo.

V kraljestvu loncev

Goriško pecivo

20 dkg masti zdrobi med 40 dkg moke, pridaj 1 pecivni prah, 40 dkg sladkorja, 2 jajci in šcep soli. Zgneti testo, ga razvaljaj za nožev hrbet debelo, namaži z orehovim nadevom ali marmelado, zvij in deni v pomazan model in peci v vroči pečici ½ ure. Pečeno zreži na tenke rezine in mrzlo serviraj k čaju.

Čokoladni puding

Mešaj pol ure 16 dkg masla, 16 dkg sladkorja in osem rumenjakov. Prideni 16 dkg v pečici zmehčane čokolade, 16 dkg drobtin in snega iz 8 beljakov. Peci v sopari in pečeni puding oblij z malinovim sokom ali šodajem.

Vinska torta

Mešaj pol ure 4 rumenjake in 15 dkg sladkorja. Primešaj 15 dkg fine ajdove moke in sneg iz 4 beljakov. Peci v namanem modelu dobre pol ure. Pečeno torto stresi v globok krožnik ali skledo in polij s kuhanim vinom. Ko se vino vpije v torto, jo polij spet z vinom in to toliko časa, dokler ni vsa torta prepojena. Po-

tem jo deni na nastavek ali krožnik in serviraj mrzlo.

Orehovi rogljički

45 dkg moke, 20 dkg masla, 10 dkg sladkorja, 1 dkg kvasa, stopljenega v ¼ litra mлека, hitro zmesi, ne pusti ležati, ampak razvaljaj takoj na prst debelo. Razreži testo na štiri kotnike in deni na vsak komad orehov nadev: (10 dkg zmletih orehov, 4 dkg drobtin, 6 dkg siadkorja in skuhaj v ¼ litra vode! Zvij in upogni kot rogljiček, pomaži vsak rogljiček z jajcem in peci. To pecivo je posebno okusno prvi in drugi dan.

Praktični nasveti

Pomen soli

Brez soli si danes pač ne moremo misliti gospodinjstva. Ne uporabljajmo je samo kot začimbo jedil, nego nam dobro služi tudi izven kuhinje:

1. Pohištvo iz vrbovine in stare pletene košare se lepo operejo v slani vodi.
2. Da poživiš barvo starim preprogam, jih skrtaj z mokro soljo.
3. Če ti v peči ugasne ogenj, vrzi vanj malo soli in takoj spet vzplamti.
4. Če čistiš madeže na občutljivo barvanem blagu, ostane rad teman rob. To preprečiš, če razstopiš v salnijaku ali bencinu malo soli.
5. Da ne obledi črno blago, črne nogavice itd., jih peri v slani vodi.
6. Sveže madeže od črnila odstraniš takoj s soljo.
7. S kuhano kašo soli in vode obnovi-mo lesk staremu pohištvu.
8. S kašo soli in kisa očistiš predmete iz medi.
9. Sklede za pomivanje posode in kopalne kadi očistiš, če jih drgneš s soljo.
10. Da pri pečenju ne škropi mast po štedilniku, deni v kozico nekaj zrn soli.
11. Če stepaš sneg iz beljakov, prideni nekaj zrn soli in dobiš zelo trd sneg.
12. Če te boli grlo, grgraj slano vodo in uspeh ne izostane.

Enaka pravica za vse

„Prosim za majhno povišanje plače, gospod šef; s tem, kar dobim, ne morem živeti.“

„Hm, če je drugim dovolj, potem bo menda tudi vam!“

„Saj drugim tudi ni!“

„Nu, vidite — kako pa pridete do tega, da bi ravno vi imeli prednost?!“

Kričanje

„Zob si si dal izdreti?“

„Da.“

„Ali si kaj kričal?“

„Jaz ne, pač pa zobozdravnik.“

„Zobozdravnik?!“

„Da. Ko sem mu ušel, ne da bi bil plačal.“

F. M. SCHMITT, LJUBLJANA
Pred Škofijo 2 — Lingarjeva 4
Na debelo! čevlji, športni predmeti, usnjeni izdelki, galanterija, pletenine, mila itd. Na drobno!

Kaj obetajo kini

KINO IDEAL

SPORED :

Izginila je oporoka

Film največjih senzacij V glav. v ogi CARLO ALDINI

Radža

Monumentalen orjentalški film z JETTO GOUDAL

Ita Rina-Galgentoni. Naša lepa Ljubljanka Ita Rina pravkar dovršuje v Pragi svoj najnovejši film „Obešenčeva Tončka“. Manuskript je napisan po drami znanega nemškega pisatelja E. E. Kische in pripoveduje o bedni pouličnici Tončki. Morilec žensk Hugo Klose je zahteval kot svojo poslednjo željo pred obešenjem, da mu za zadnjo noč preskrbijo dekle. Po vsem Berlinu išče sodnija, toda vsaka se boji prebiti nekaj trenutkov z morilecem žensk. Najlepše dekle Tončka pa se odloči, žrtvuje se za obsojenca in mu olajša sramotno in grenko smrt. Od tod ime „Obešenčeva Tončka“. In ko pride pred sv. Petra (v drami) pred nebeško sodišče, so ji zaradi tega dobrega dela odpuščeni vsi grehi in nebesa se ji odpro. Film je kupil kino Ljubljanski dvor in ga bo predvajal v letošnji zimski sezoni.

V senci Yoshiware (Kino Ljubljanski dvor) je prvi veliki originalni japonski film. Manuskript je napisal Teinosuke Kinugasa, ki film tudi režira. V njem nastopajo samo japonski igralci. Ta film je torej do zdaj najčistejši proizvod japonske originalne narodne umetnosti. Zato je vpli-

val povsod tako pristno in vžgal zaradi svoje preprostosti in neprisiljenosti. Film nam pripoveduje zgodbo mladega Rikiya, ki se je v mestu Yoshiwara, v mestu ljubezni, zaljubil v najlepšo deklo O-Ume. Toda fant nima sreče, pregan se poda k svoji sestri O-Kiku, ki skriva razmesarjenega brata. Ljubezen žari v njem; dobri sestri ukrade krasen kimono in pobegne spet k lepi O-Umi in ji ga podari. Toda njegov tekmeč kimono raztrga in v sporu mu vrže v oči pepel. Rikiya, misleč da bo oslepel, ga ubije. Spet išče pomoči

pri lepi sestri, ki jo zasleduje tajinstven stražnik. Zvabi jo k sebi, pod pretvezo, da ji reši brata, v zadnjem trenutku, ko O-Kiku spozna, da hoče njo, pograbi za nož in ga zabode... In zdaj se začne blazen beg dveh nesrečnih bitij, ki ju je usoda vrgla v vrtnec ljubezni in zločina. Pred samim seboj bežita in ne najdeta pokoja... Kakor pravljica iz „Tisoč in ene noči“ je ta film in ni čuda, da ga je svetovna kritika sprejela z navdušenjem in vsestranskim priznanjem. Film je prvovrstno umetniško delo.

KINO DVOR LJUBLJANSKI

TEL. 2730

Premijera prvega japonskega filma

JAPONSKA NOČ V SENCI YOSHIWARE

Proizvod SCHOSHIKU-film KIOTO (Japonska)

OSEBE:

O KIKU, sestra A. Čihaja
R KIYA, brat A. B. ndoh
O-UME, deklo ljubezni iz Yoshiwara Y. Ogava
ČLO EK s padco Sohma

Nato sledj :

„OKOVI“

drama ruske ar stokracije in sibirskih k. z. njencev.

SLONI NURI

vesela igra iz življenja ljudi in živali.

SENORITA

drama vročekrvne Španjolke, ki ljubi in ubija.

Predstave v delavnikih b 4., 1/2 na 7., 1/2, 8., 9., v nedeljab in praznikih ob 1/2, 11. dop. 3., 7 5., 6., 1/2, 8., 9.

ELITNI KINO MATICA

Najlepši in najudobnejši k no, ležeč v centru mesta.

Predaja premijere največjih in najboljših večeri mov.

Izvisna godba.

Spored prihodnjih dni:

Beg od ljubezni
Jenny Jago in Enrico B nfer.

Melodija krvi
Charles Farrell in Mary Duncan

Modri demant
C nrad Nigel in Leva Malena.

Albert Jean:

Njegov poslednji dvoboj

Tujec, ki je bil vstopil, je odprl vrata obednice na stežaj, da me je ledeno stresel mraz.

„Bože, že spet on!“ sem vzkliknil.

Ravno snoči je prav ta človek robato dregnil v damo, ki je bila z menoj, in še preden sem ga utegnil zavrniti, je bil brez opravičbe skočil v voz in izginil. Zdaj mi ga je naključje novič privedlo pred oči in sem se trdno odločil, da mu temeljito povem svoje mnenje.

Grigorij, ki je sedel zraven mene, je videl, da sem pobledel in se razburil. Začuden me je vprašal:

„Kaj ti je...?“

„Onemu človeku moram prisoliti zaušnico!“

„Čemu? Še preden prideš do njega, te odrine, in kdo bo osmešen? Ti!“

„Potem se bom bil ž njim!“

„Izključeno!“

„Zakaj izključeno?“

„Ker ga ni človeka na zemlji, ki bi Fjodorju Česnokovu vsilil dvoboj!...“

„Tedad Fjodor Česnokov je vrhu vsega še strahopetec,“ sem zasikal zaničljivo.

Grigorij je resno odkimal.

„Oglej si ga vendar pozorneje,“ mi je svetoval. „Videl boš, da mu krivico delaš...“

Obrnil sem se proti možu, ki je sedel malone negibno za mizo. In navzlic ogorčenosti sem moral priznati, da me je presunila otožnost in resnost njegovega obraza.

Fjodor Česnokov se je nagnil naprej in pritisnil dlani na senca. Njegove sinje oči so srepo strmele v daljo.

„Bil je čas, ko se nihče ne bi bil upal tako zijati v Fjodorja Česnokova,“ je pretrgal Grigorij moje opazovanje. „Nepredvidnež bi bil to drznost poplačal z življenjem!...“

„Ali ga mar poznaš?“

„Od leta 1909... Bila sva tovariša v istem polku črnih huzarjev... Lepi so bili tisti časi! Imenovali so nas Tri Neločljive!“

„Tri!... Kdo je bil tretji?“

Grigorij se je plašno ozrl po Fjodorju in tiho odgovoril:

„Ime mu je bilo Ivan Evseinko!“

Dotočil sem vode v najini čaši in Grigorij je primaknil stol.

„Trije Neločljivi!... O, kako točno je bilo to. Zakaj ko je bila služba pri kraju, skoro nisi dobil nikogar izmed nas brez ostalih dveh.

V primeri s Fjodorjem in menoj je bil Ivan Evseinko še otrok... Raven ko smreka in plavolas je imel postavlo, o kakršni so sanjale vse petrograjske deklice. Pri tem pa zmerom živahen in vselej pripravljen za največje neumnosti...

In potlej je nenadoma prišla drama... Kakor strela z jasnega... Ženska je stopila med Fjodorja in Ivana in prijatelja sta mislila samo še na to, da morata drug drugega ugonobiti.

Ivan je šel predač, mnogo predač. Javno je opsoval Fjodorja in dvoboj na pištole je bil neizogiben.

To je bila katastrofa. Fjodor je bil strelec, ki še nikoli ni zgrešil cilja. Storil sem, kar sem mogel, da prepričim dvoboj. Rotil in zaklinjal sem Fjodorja, naj se usmili Ivana. A naletel sem na neodvrtljiv sklep.

„Saj ni mogoče, da bi hotel ubiti tega otroka,“ sem zavpil obupan.

„Zaslужil je smrt!“ je mrzlo odgovoril Fjodor.

„Če to storiš, ti bo v večno sramoto!“ so bile moje poslednje besede.

Ni mi odgovoril. Obrnil se je in oči so mu malone fanatično obvisle na sivi ženski rokavici, ki je ležala na mizi pred njim. Šel sem iz sobe. Ena misel me je obvladala vsega: ne sme se zgoditi, da Fjodor hladnokrvno pobije Ivana, z vsemi sredstvi moram to prepričati.

Tudi jaz sem bil pozvan za sekundanta pri dvoboju. Ko smo se v sivem jutru ššli na vrtu vile, sem bil trdno namenjen s pobožno sleparijo rešiti Ivanovo življenje. Ne maram se spominjati vseh strašnih podrobnosti. Naj ti bo dovolj, če ti povem, da sem pripravo za merjenje na eni pištoli s pilico tako preuredil, da je moral izstrelak zadeti najmanj pol metra višje kakor je strelec meril. Razdelil sem orožje in mi ni bilo težko spraviti Fjodorju v roke prirejeno pištolo. Zdaj sem vedel, da bo krogla, ki naj bi zadela Ivana v srce, zletela nad njegovo glavo.

Dali smo znamenje. Pripravljena! Zdaj!

Protivnika sta oba hkratu sprožila. Fjodor je obstal nepremično, Ivan pa se je opotekel in kri mu je udarila iz ust. V trenutku sva bila pri njem. Nikoli ne pozabim Fjodorjeve groze in strahu, ko se je zgrudil pokraj svoje žrtve na zemljo. Obrnil se je k meni in zajecjal:

„Mrtev?... Grigorij, kako je to mogoče?...“

Nemo sem ga pogledal. Beseda ni mogla iz mojih ust.

„Grigorij, saj včeraj nisem mislil zares, hotel sem ga samo raniti...“

Meril sem na koleno — kako sem ga mogel zadeti v srce?... Ne razumem...“

Odrevenel sem od groze. Jaz sem bil ubil Ivana — jaz, ki sem ga hotel rešiti!

„Fjodor, vstani,“ sem ga skušal potolažiti. „Nedolžen si na tem umoru!“

Pogledal mi je v oči.

„Pri truplu tega otroka,“ se mi je zaklel, „veruj mi, to je bil moj poslednji dvoboj!...“

Grigorij je duškoma izpraznil kozarec.

„Ali zdaj razumeš, zakaj se Fjodor Česnokov ne bo bil s teboj?“

J. Césanne:

Črna roka

„He, Gordon! Kaj pa to pomeni?“ S temi besedami je pokazal mister Jim F. Star, kralj konzerv, svojemu tajniku list papirja brez oznake tvrdke, ki ga je našel med svojo zasebno korespondenco in na katerem so bile napisane samo besede: „Le še sedemnajst dni“. Zraven teh besed je bila naslikana črna roka.

„Tole?“ je zajecjal Gordon in presenečen pogledal na papir. „Saj to je Črna roka.“

Mister Jim F. Star je tajnika dobrovoljno potrepljal po ramenih in mu porogljivo dejal:

„Vraga, Gordon, ostroumni pa ste... To je torej črna roka, pravite. Kaj mislite, da sem postal slep za barve in da ne razlikujem več črnega od belega?“

„Izvolite, prosim, vzeti na znanje, mister Star,“ je odgovoril tajnik, „da nisem rekel: neka črna roka, ampak čisto določno in nedvoumno: Črna roka.“

Mister Star še zmerom ni hotel razumeti, kam oni meri.

„Vem, da ste tako rekli, dečko, a jaz pri najboljši volji ne vidim nikake razlike. Edino, česar ne razumem je to, da zdajle že kar smešno buljite vame.“

„Ne, čujte vendar, gospod Star, kaj res še nikoli niste čuli o zločinski družbi „Črna roka“, o tej strašni tolpi, ki...“

Grohot je bil odgovor tem besedam.

„A, tako, zdaj razumem... že razumem. Črna roka naj tedaj pomeni, da sem neki gospodi postal nadležen in da mi je živeti samo še sedemnajst dni... Ali je tako ali ne?“

Gordon je skomignil z rameni. Mister Jim F. Star je zmečkal papir in ga vrgel v koš.

Nadaljevanje na 15. strani.

Rex Beach:

Zlati demon

Pustolovni roman

Prejšnja vsebina: V nomejskih zlatokopih vre. Prišel je bil neki McNamara, politik, in kratkomalo zasedel vse zlatokope, lastnike pa pregnal. Dejal je, da ima za to pooblastila od sodišča. In res je na videz v pravu; pomaga mu sodnik Stillman, nesamostojen starec, ki je docela pod njegovim vplivom.

Glenister in Dextry sta imela najbogatejši zlatokop v Nomeju. Ko so ga jim prišli zapleniti, se je Glenister izprva hotel upreti, videč, da se mu godi krivica; a spomnil se je besed Stillmanove nečakinje Helene, ki mu je na vožnji v Nome rekla, da nikoli ne bi mogla spoštovati človeka, ki ne bi znal premagati zveri v sebi. Glenister jo ljubi; zaradi nje se premaga. Helen je prepričana, da ravna njen stric pošteno, in ne slutiti, da je McNamara slepar.

Razmere postajajo čedalje nevdružnejše. Proces, ki ga je McNamara obljubil Glenistru in Dextryju, počiva; Stillman ne kaže volje, da bi ustregel njunim upravičenim zahtevam. Zato se hočeta obrniti na najvišje sodišče v San Franciscu — a kje dobiti denar za odvetnika? V tem napadejo ponoči trije neznanči čuvaja zlatokopa „Midasa“ in odneso zlato. Helen jih je spoznala: bil je Glenister z Dextryjem in Simmsom. Vendar jih ne izda in jim dá priliko, da pobegnejo. McNamara napravi pri obeh zlatokopih preiskavo, a zlata ne najde; Cherry Malottova, ki ljubi Glenistra, ga je skrila v peč.

Odvetnik Wheaton je v San Franciscu izposloval ukinitve Stillmanove odredbe in predloži to črno na belem McNamari in sodniku; a ona se še ne udasta. Zlatokopi se zato odpravijo v banko in zahtevajo, da jim vrnejo ugrabljeno zlato, ki ga je tam shranil McNamara. Ravnatelj Morehouse jim ne more ugoditi. Nato zahtevajo McNamaro. Le-ta se pojavi za mrežo; prišel je bil, da dvigne zlato. Videč razjarjene obraze opusti za enkrat svoj namen. Zato pa hoče imeti vsaj to zadoščenje, da začene Glenistra v živo: pove mu, da je ž njim Helen. Zlatokopa mine razsodnost; a s tem je bil lopov računal.

„Seveda pridem, a ne bi maral, da bi damo nadlegovali vaši prijatelji. Nisem obožovan, vendar imam pravico, da svobodno odidem — pravico ameriškega državljana.“

S temi besedami je dvignil roke. „S poti!“

Morehouse je odprl vrata in McNamara je odkorakal skozi množico.

Čudno je to: če mož pobesni, se ne bo pomišljal ustreliti neoboroženega sovražnika v hrbet, ne bo mu pa storil žalega, če je dvignil roke in mu čita v očeh neustrašnost.

McNamara je bil ta trik že večkrat preizkusil in ga je zdaj teatralno izražal, hoteč imponirati dekletu. In res: možje so odstopili — vsi razen Glenistra, ki mu je z orožjem v roki zaprl pot. McNamara se mu je približal na komolec in obstal. Moža sta se sovražno spogledala; v tišini, ki je nastala, je deklica slišala utrip lastnega srca.

Glenister se je obrnil k njej; z dolgim pogledom na Heleno je neodločno stopil v stran. McNamara je šel mimo njega in izginil na ulici.

Wheaton se je obrnil na bankirja:

„Gospod Morehouse, odredbo imam najvišjega sodišča v San Franciscu, da nam morate predati zlato.“ Potisnil mu je akte skozi mrežo. „Nismo več voljni, da bi se dali odpravljati z besedami. Zlato je naše in smo prišli ponj.“

Morehouse je skrbno pregledal papirje.

„Ne morem vam pomagati: dokumenti niso namenjeni meni. Tičejo se gospoda McNamare in sodnika Stillmana. Če mi najvišje sodišče ukaže, da vam zlato predam, vam ga predam. Dotlej pa ga moram hraniti pri sebi.“

„Potem si ga vzamemo sami!“ je zakričal Glenister. „Naprej, možje!“

„Stojte! Da se mi ne ganete! Dečki, pripravite se!“

Poslednje Morehouseve besede so veljale uslužbencem. Blagajnik je potegnil revolver, drugi so skočili po puške. Ravnatelj sam je snel izza pulta karabinko. Banki zaupani denarji so bili videti v dobrem varstvu.

„Ne bi rad imel sitnosti z vami,“ je povzel ravnatelj, „toda denar mora ostati tu, dokler ne dobim drugih navodil.“

Množica je obstala, a Glenister jo je podžgal:

„Naprej — naprej! Kaj vas je premotilo?“

V njegovih očeh je gorel čuden ogenj in Helen je začutila, da se bliža kriza. Možje se niso šalili: ne sivolasi bankir ne njegovi blede uradniki — najmanj pa razkačeni rudarji.

Tedajci so se začela povelja in strumni koraki: četa vojakov z nasaženimi bajoneti je brezobzirno vdrla v banko.

„Zapustite prostore!“ je velel oficir. „Kaj je spet to?“ je zagodrnjal Wheaton.

„Kaj je to? Sodnik Stillman je poklical vojaštvo na pomoč — vent!“

Možje so godrnjaje ubogali: upor proti vojaštvu bi bilo nezmisel.

„Z našimi lastnimi vojaki nas plenijo,“ je zarentačil odvetnik, ko so bili zunaj.

„Da,“ je mrko odvrnil Glenister. „Poskusili smo z zakonom, a silijo nas, da se vrnemo k svojim prejšnjim načelom. Dobro; pa naj spet govorita puška in pest!“

Dvanajsto poglavje

INTRIGE

Glenister si je bil dejal, da Stillman ne bo imel poguma upreti se odredbam najvišjega sodišča, a se je zmotil. Poskusili so sodnika pregovoriti, da prizna začasno naredbo in vrne lastnikom zlatokope in zaplenjeno zlato, a zaman.

Wheaton je sklical Švede in njihove odvetnike na posvetovanje in jim predlagal sodelovanje. Dextry, ki se je bil vrnil z gora, je menil: „Laglje se borim, če vem, kaj drugi nameravajo. A to bom dognal.“

„Ze več tednov so naši detektivi na poslu,“ je odvrnil odvetnik Skandinavcev. „Našli pa niso še ničesar, kar nam ne bi bilo že znano.“

Dextry na to ni odgovoril. Noč ga je našla pri marljivem delu v hiši, ki je mejila na McNamarovo pisarno. Najel si je bil zadnjo sobo v najvišjem nadstropju in zvrtil s tovarišev pomočjo luknjo v strop, ki je skozi njo lahko prišel na streho. Na srečo sta se hiši skoro dotikali in tudi pročelje je bilo tako visoko, da ga s ceste nihče ni mogel videti. Tako je neopažen prispel na sosednjo streho, v kateri je prav tako zvrtil luknjo. Oprezno se je prerinil skozi nastalo vrzel in se znašel na podstrešju. Prižgal je svečo in izračunal, kje leži McNamarova pisarna. Nato si je v tla izvrtal luknjico. V ranem jutru drugega dne je legel na prežo in ždel potrpeljivo kakor Indijaneec.

Med tem so se lastniki zlatokopov ponovno zbrali na posvetovanje in sklenili poslati Wheatona še enkrat z vsemi dokumenti v San Franciscu.

Bilo je polnoč, ko se je Dextry splazil iz skrivališča, da se porazgovori z odvetnikom in Glenistrom.

„Lopovi so ves dan vohunili okoli vas, Wheaton,“ je začel. „Vedo, da se odpravljate v Frisko. Jutri zarana vas hočejo aretirati.“

„Aretirati? Zakaj?“

„Ne pomnim več natanko, katerega zločina vas dolže — dvoženstva ali veleizdaje, kaj vem... vsekako vas vtaeknejo v ječo. Pravijo, da ste edini nepodkupljivi odvetnik in edini, ki imate kaj soli v glavi. In taki so jim nevarni.“

„Bože! Potem bodo gotovo stregli po vseh čolnih, ki bodo odrinili z obale, in če me ne ulove, bodo preiskali ladjo.“

„Vse sem dobro premislil,“ je zagodrnjal stari, ki ga je vsaka ovira le še bolj podkurila.

„Nu in kaj nameravate?“

„To prepustite meni. V dveh urah bodite pripravljeni za odhod.“

„Le storite, kakor vam veli. Njegovi načrti so vselej dobri!“ je svetoval Glenister in odvetnik se je jel pripravljati.

Med tem je Dextry smotreno obredel vse krčme na glavni cesti. Čeprav je bilo že kasno, je vendar povsod vladalo živahno vrvenje. Naposled je pri kvartah iztaknil moža, ki ga je potreboval: iz obleke mu je udarjal duh po katranu, a njegov široki smeh je bučal v ritmu morja.

Dextry ga je poklical v stran.

„Jimmy, na tebi sta le dve stvari prida: tvoja molčečnost in mornarska sposobnost. Drugače pa te je sama pijanost!“

Pomorščak se je zarežal.

„Česa želiš? Če bi me rad osušil za denar ali pretental za kak posel, je bolje, da takoj greš! Če gre za kak boks, sem s teboj!“

„Nič hudega nočem: zbudi kurjača, podkuri kotel na ladji in me počakaj pod mostom. Potrebujem te za štiri in dvajset ur... ali... da mi nikomur ne zineš besedice!“

„V redu! V primeri z menoj je egiptska sfiga blebetava kakor gramofon.“

Stari je šel v severno krčmo, kjer je predstava še trajala. Popel se je po stopnicah in potrkal na vrata neke lože.

„Dobro, da vas dobim, kapetan Stephens! Tako mi je prihranjena pot na vašo ladjo.“

„Kaj se je zgodilo?“

Dextry ga je potegnil s seboj v kot. „Jaz in moj partner bi poslala s Santo Marijo zaupnika v Frisko.“

„Dobro.“

„Vidite, to je tisto.“ Zlatokop nikogar ni rad prosil usluge in zato mu beseda kar ni hotela z jezika. „Ta človek je naš odvetnik in McNamarova tolpa bi ga rada vtaknila v luknjo.“

„Ne razumem.“

„McNamara bo jutri zastražil obal. In tako sem mislil...“

„Gospod Dextry, v tuje stvari ne rad nos vtikam. Posla imam že s seboj dovolj.“

„A razumite vendar: Morava ga poslati! Pritisnili so nas ob zid, da se ne moremo ganiti.“

„Žal mi je, Dextry. Enkrat ste me že dobili, zdaj pa mi je tega dovolj.“

„To pot ne gre za nikakega zastopnikarja. Za vas vobče ni nevarnosti.“

„Vse zaman. Ne silite vame — ne maram.“

„Poslušajte me samo minuto! Vsi ljudje v Nomeju vedo, da sva z mlad-

cem v pravu in da morava dobiti svoj zlatokop nazaj. Najin odvetnik mora nocoj na pot. Toda ti razbojnik preženanj in ga hočejo vtakniti pod ključ. Govorim z vami kot mož z možem. Če ga ne vzamete na ladjo, stopim k zdravstvenemu nadzorniku — dober prijatelj mi je — in potem bi utegnila slaba presti vašemu parniku. Rad ne bi storil tega — še nikoli nisem izblebetal tajnosti, in tudi nimam namena pokazati kart, če me sami ne prisilite. Poslušajte moj načrt!“

Razložil je kapetanu, ki je ob tem svarilu utihnil, svoj naklep. Ko je končal, je odgovoril Stephens:

„Še nikoli ni nihče tako govoril z menoj, Dextry — še nikoli. Vendar se hočem pomeniti z vami — ne, ker mi grozite, nego, ker sem čul o vaši nesreči na Midasu... in ker moram občudovati vašo prekleto nesramnost.“

Dextry se je vrnil v Wheatonovo pisarno. Ko se je bližal hiši, je zagledal človeka, ki se je plazil okoli vogala.

„Hiša je zastražena,“ je razodel odvetniku. „Ali je še kak drugi izhod? Dobro! Pustite luč goreti, med tem pa izginemo pri stranskih vratih.“

Splazili so se po temnem vijugastem hodniku na stransko ulico in gazeč po mlakah in smetiščih prišli do mostu, kjer so zagledali luči Jimmyjevega enojambornika. Dextry in Glenister sta se poslovila od odvetnika.

„Zdaj pojdem brž utrniti Wheatonovo svetiljko — mislili bodo, da je šel spat.“

„Da, in jutri zavzamem tvoj prostor nad McNamarovo pisarno,“ je rekel Glenister. „To bodo pogledali, ko ga ne bodo našli!“

Zaklenjen ležati na tramu in pritiskati oko na kukalnik gotovo ni prijeten posel. Ker je bila hiša precej vegasta, se Glenister ni upal ganiti, dokler so bili spodaj ljudje.

Najprej je bil prišel Voorhees s poročilom, da Wheatona ne najde nikjer.

„Moji ljudje so prežali nanj. Luč mu je gorela do dveh ponoči. Zjutraj ob sedmih so vdrli v hišo: bila je prazna.“

„Najbrže je nekaj zavohal. Pošljite ljudi na Santo Marijo! Preglejte jo od kotla do vrha jamborov in pretaknite vso obal, da se vam ne izmuzne v čolnu! Preiščite tudi potnike, ko se vkrcajo: utegnili bi se vtihotapiti na ladjo preoblečen v žensko. Sai na zumete... v luki je samo ena ladja... in on ne sme proč!“

„To se mu ne bo posrečilo!“

Prisluškovalec zgoraj se je srdito zasmel: v tem trenutku je bil Jim-

myjev mali parnik dvajset milj od obale, a Bill Wheaton je sedel v kajutici pri zajtrku.

Ko je minilo jutro in ni bilo nikakega sledu o odvetniku, je jel McNamaro grabiti nemir. Proti poldnevu se je Voorhees spet vrnil in povedal, da so vsi potniki na ladji, ki je že dvignila sidro.

„Za Boga, izmuznil se vam je!“

„Ne, nemogoče! Ni izključeno, da bi bil v skrit v prostorišču za premog, a ne verjamem. Odpeljem se s štirimi ljudmi na parnik in ga še enkrat temeljito preiščem. Če ga ne dobimo, smete biti uverjeni, da je še v mestu. Postavil sem straže na vsej obali.“

„Ne sme odtod. Če pride v San Francisco!... Povejte svojim ljudem, da dobi tisti, ki ga ujame, pet sto dolarjev.“

Čez tri ure se je Voorhees spet vrnil. „Ladja je odpeljala brez njega.“

Politik je zaklel.

„Tega ne verjamem. Potegnil vas je.“

Glenister se je zasmel v pest in se obrnil na hrbet.

Zvečer je prišel Struve. Bil je seveda pijan.

„Ali ga ni?“ je vprašal in jezik se mu je zapletal. „Bal sem se, da se nam ne izmuzne. Sposoben dečko, ta Wheaton!“

„Ne, biti mora še v mestu. Samo da mi pride v pest, potem ga ne izpustim, dokler ne zapade sneg.“

Struve se je spustil na stol in si z drgečo roko zapalil cigareto.

„Prekleta zadeva, ne, Mac? Ali mislite, da bomo igro dobili?“

Mož zgoraj je napel ušesa.

„Mar že nismo na tem, da dobimo? Treba je le, da se polastimo Wheatona. Ta človek preveč ve. Ko bi vsaj imel na mestu Stillmana sodnika, ki bi bil mož!“

„To je res. Niti toliko hrbtenice nima kakor deževnik. Toda njegova hčerka — to bi bilo dekle za vas, ne? Kaj bi bili mi vsi počeli brez nje, he?“

Glenister je čutil, kako so se mu napele mišice.

„Čudovito dekle, Boga mi! Kako lokavo je osleparila Glenistra in njegovega bedastega partnerja! Za to je bilo treba že poguma, da nam je sama prinesla navodila! Da nje ni bilo, ne bi bili ničesar dosegli. Smejati se moram, če pomislim, kako sta jo skrila v svojo kabino, a pri tem je ves čas imela papirje pri sebi! In ko smo potem šli na delo, jima je prigovarjala, da sta nam brez boja prepustila kôpe. To dekle si ume zaslužiti ljubezen!“

Glenister si je zasadil nohte v meso; obraz mu je pri teh besedah po-

sinel. Skušal je odvrniti grdo sumnjo, ki so mu jo zbudile odvetnikove besede. Deklica se mu je bila videla tako čista, tako tajinstvena in angelska, nezmožna vsakršne prevare. Ljubil jo je, v nadi, da ga bo nekoč tudi ona vzljubila. V njenih velikih vedrih očeh ni nikoli videl prostorčka za hinavščino. In zdaj — o Bože! Saj ni mogoče, da bi bila ves čas vse to vedela! Zmeden je pogledal skozi kukalnik.

McNamara je stal ob oknu in gledal na cesto.

„Tako vzpodbudljivo me je pogledala, ko sva se prvič srečala,“ je povzel Struve. „Ves nor sem za njo, Mac. Res, ves nor, in tudi ona me rada vidi.“

„Mislite, da jo ljubite?“ McNamarovo vprašanje se je zdelo na moč raynodušno; toda roke, ki jih je bil sklenil na hrbtu, so se v krču stisnile.

„Ljubim? Nu, saj veste, kako je s tem.“ Struve se je surovo zarežal. „Govoril sem že nekaj s sodnikom in mislim, da jo bom...“

Njegovo nizkotno namigavanje je zamrlo v hropenju. McNamara ga je bil zagrabil za goltanec in pritisnil ob zid. Glenister je videl, kako je politik z levico segel za pas. Zaman se je Struve skušal izviti iz železnega prijema, ki ga je davil: oni ga je z vso težo tiščal k steni in se opajal na hropenju pijanega slabiča. Struvejeve oči so se zavrtile čisto nazaj, dokler se niso iz zariplega obraza zastrmele naravnost gori proti kukalniku. Njegov odpor je pojenjal, brada mu je omahnila in jezik se mu je pobesil iz ust. McNamara ga je zalučal na tla, potlej pa je stopil po vedro. Z nogo je obrnil onesvestlega moža na hrbet in zlij nanj vso vodo.

Struve je vzdihnil in se stresel; z naporom se je vzravnaval in si negotovo otipal vrat.

„Zakaj ste to storili?“ je zaječal in se opotekel k vratom. Ko je imel že roko na kljuki, je zasikal McNamara skozi zobe:

„Ne zinite mi nikoli več o njej! Ona bo moja žena.“

Ko je ostal sam, je nataktno pogledal proti stropu. Podgane so prava nadlega v teh barakah, je pomislil; tako se mi zdi, kakor da bi se jih bila pravkar cela tropa preganjala na podstrešju.

Malo nato se je splazil Glenister na streho in od tam na cesto. Mahoma ga je postalo strah samote. Strašna žejja ga je palila in glodala v drobovju, neutešljiva želja po čem divjem, žročem. Spomnil se je, da se že več ko leto dni ni pritaknil whiskyja.

Vročica teh kratkih ur mu je bila osušila mozeg v kosteh.

Ko si je skozi gnečo v severni krčmi utiral pot, so se mu vsi umikali, zakaj videli so njegov pohlep. In to mu je vrnilo pamet. Saj se vendar ni mogel opiti pokraj pristaniških delavcev in ribičev — tako stvar je treba opraviti skrivaj! Sosed na desni je dvignil čašo in mladi mož je jedva premagal divjo izkušnjo, da bi mu jo iztrgal iz rok. Okrenil se je in se naglo odpravil v ložo.

„Whisky,“ je rekel natakarnu s težkim jezikom. „Podvizajte se! Whisky!“

Cherry Malottova ga je videla, ko je vstopil in zagrnil zavese. Smuknila je za njim.

„Kaj ti je, dečko?“

„O, kako prav, da si tu! Govori z menoj!“

„Tak si, kakor bi ti bila peteršilj toča pobila.“ Ko je videla, kaj mu je prinesel natakarni, je pograbila kozarec na pladnju in ga izlila na tla.

„Kaj je spet to?“ Razjarjen jo je zagrabil za zapestje.

„To je whisky, dečko, in tega vendar ne piješ.“

„Seveda je whisky. Natakarni — drugi kozarec!“

„Takega te še nikoli nisem videla. Ne dovolim! To je strup... dober za slabiče in ljudi, ki jih ni nič prida. Ne pij. Roy! Ali ti kaj ni prav?“

„Žejem sem... in hočem imeti whisky! Ali veš, kaj to pomeni, če vse gori v tebi?“

„Tu bo ona po sredi...“

„Ah, kaj tisto! Žejem sem Poročila se bo z McNamaro. Bedak sem bil!“ Zaštrkal je z zobmi in iztegnil roko po drugem kozarcu, ki mu ga je bil natakarni prinesel.

McNamara je lopov, a je mož in ni še popil kapljice v življenju.“ Deklica je to povedala mimo grede, a Glenister je preстал, ravno ko je hotel nastaviti čašo.

„Nu, in? Ti bi bila dobra za apostola abstinence. Čednost se ti poda.“

„Mislila sem samo: če nimaš toliko moči, da bi obvladal grlo, je tudi ne boš imel, da ukrotiš sovražnika, ki je umel zmagati nad svojim grlom.“

Glenister se je srepo zagledal v whisky in postavil kozarec nazaj na pladenj. „Prinesite dve limonadi!“

S smehom, ki je bil bolj ihtenje, se je Cherry sklonila k njemu in ga poljubila. „Predober si za pijanca. A zdaj mi povej vse!“

„O, zvedel sem, da je deklica domenjena s sodnikom in McNamaro — to je vse. Agent jima je in vohuni za-

nju. Ona je Srtuveju prinesla instrukcije in Dexa in mene pregovorila, da sva jim predala svoje kôpe. Pregovorila naju je, da sva se zaupala zakonu in njenemu stricu. Da, hipnotizirala me je in spravila mojo lastnino v roke svojega ljubimca. O, prevejana je, pri vsej svoji nedolžnosti. Če se smehlja, postane človeku toplo in prijetno okoli srca. Njene oči so jasne kakor gorsko jezero, a vendar je hinavska mačka. In jaz, o Bog, jaz jo ljubim!“ Skril je obraz v roke.

„Vse to in še mnogo več bi ti bila že zdavnaj lahko povedala.“

„Kaj neki še?“

„Ali se spomniš, kdaj sem vama govorila, da so hoteli tvoje stanovanje pretakniti po zlatu? Dekle jih je spravilo na sled. To sem pozneje dognala. Ona ima ključke jeklene blagajne v banki, kjer je shranjen vajin zlati prah, in ona zapoveduje sodniku.“ Legala je spretno in gladko, in mož ji je verjel.

„Pomniš še, kako so ti vlomili v blagajno in ti ugrabili denar? Kako so neki mogli vedeti, da imaš tam deset tisoč dolarjev?“

„Ne vem.“

„Vidiš; jaz pa vem. Dextry ji je — seveda nič hudega ne sluteč — izdal.“

Glenister je vстал.

„Več za zdaj ne maram vedeti. V glavi mi razbija, še zblaznel bom — poskusiti moram, na kaj drugega misliti — in potlej pojdem domov.“

Ko je odšel, je odgrnila zavese in se zamišljeno zagledala v množico tam spodaj. Predstava je bila končana in začel se je ples. Ni opazila, da ji je kvartaški kralj pomignil; tudi moža zraven njega ni videla. Tako je kvartač pripeljal prijatelja v njeno ložo in ga ji predstavil kot gospoda Champiana.

„Ali bi plesali?“ je vprašal novi gost.

„Ne, rajši gledam. A vi ste človek družbe, gospod Champian; gotovo imate na zalogi kaj zanimivega? Kak skandal ali podobno?“

„To oskrbi za rodbino moja žena. Meni je zabava, če vidim, kako se nekateri ljudje nosijo, kakor da ne bi bili severno tri in petdesete stopinje vsi enaki. Najnovejše, kar sem čul, se tiče sodnikove nečakinje gospodične Chestrove.“

Cherry Malottova se je sunkoma obrnila. Kvartaški kralj se je malomarno zagugal na stolu.

„Kaj neki?“

„Nu, kaže, da se je temeljito kompromitirala, ko se je spomladlila vozila z Glenistrom na parniku. Čudna reč, kakor pravi moja žena. Tudi ona se

je peljala s tisto ladjo in je bila vsa prestrašena.“

Glenister tedaj ni vsega povedal, je pomislila deklica. Champion je ugotovil, da je bila Cherry v tistem trenutku prav taka kakor so vsa dekleta plesnih salonov, premetena, ljubosumna, zlobna pustolovka.

„In ta ženska se dela še damo!“ je zaničljivo zasikala.

„Ona je dama!“ Kvartaški kralj je strmo vstal in členki njegove stisnjene pesti so bili beli ko papir. V somraku, ki je vladal v loži, nista videla, da je bil njegov zagoreli obraz uprav pošastno blede. Dokler se Champion ni poslovil, je molčal. Ko so se vrata za njim zaprla, se je vzravnaval in pretegnil ude, kakor da se hoče otresti napetosti, ki mu je tako dolgo nrtvičila mišice.

„Bože moj, kaj pa ti je? Kakšen si? Ali si bolan?“ Nihče ni kvartaškega kralja še videl takega.

„Ne, nisem bolan,“ je zamrmral z zlomljenim glasom.

„Ali tudi ti ljubiš deklico? Mar je že vsem možem glavo zmešala?“

Vsa nervozna je vila roke in ko je prav takrat spodaj šel mimo Glenister, je zaškrtała:

„Zadavila bi ga!“

„Tudi jaz!“ je rekel kvartaški kralj in odšel brez slovesa.

Trinajsto poglavje

V HUDIČEVIH KREMPLJIH

Cherry Malottova se je vrgla na stol in se zastrmela pred se. Kovala je načrte in ostre, spačene črte so se ji rezale v obraz. Ni vedela, kako dolgo je tako sedela — morda dve uri — ko je zdajci iz pogovora v sosednji loži prestregla ime, ob katerem se je zdrznila. Naslednji trenutek se je siloma zavedla.

Neki moški glas je govoril o Glenistru. Iz njegovega glasu je zvenelo razburjenje.

„Česa takega še nisem videl po tisti McMastrovi noči v Virginiji pred tridesetimi leti. Nekaj kolosalnega!“

„Že mogoče,“ je odvrnil drugi dvo-meče, „a mene to ne zanima.“

„Potem mi vsaj denar posodi! Čez uro ti ga vrnem, samo požuri se, za Boga! Rečem ti, nocoj ima pasjo srečo: v štirih kolih je razgal banko...“

„Petdeset ti posodim,“ je odgovoril njegov pajdaš z glasom, ki je nekoliko izdajal nemir njegovega spremljevalca.

Glenister je tedaj igral in sicer tako uspešno, da so mu vsi zavidali. Vest o tem je bila prodrla celo že na ulico in igralci so prihajali kakor ja-

strebi mastit se s smolo svojih nasprotnikov. Kdor ni imel denarja, si ga je izposodil, kakor oni v sosednji loži.

Cherry je odhitela iz lože in ko je stopala po stopnicah nizdol, se ji je odprl nenavaden pogled: v plesni dvorani ni bilo žive duše razen godbenikov, ki so veselo pihali in goslali, trudeč se zaman, da bi privabili valujočo množico nazaj. Gneča v igralnici je bila najgostejša okoli srednje mize. Cherry ni mogla videti, kaj se tam dogaja, zakaj možje in žene so stali strnjeno v krogu; drugi so se vzpenjali na stole in mize ob stenah. Tedajci se je dvignilo kričanje, ki mu je sledila mrtvaška tišina. Potem je zažvenketalo srebro. In v množici je spet zabučalo. Nekateri so se zasmejali.

„Naprej, dečki!“ se je začul tihi glas bankarja. „Sèm z vložki!“ Spet tišina — klopotanje kock — in potem zmagoslaven vzvik. Bankar je izplačal. Glenister, ki je za glavo in pleča presegal ostale, si je zdaj utiral pot k ruleti. Vsi drugi za njim.

Za mizo, kjer so pravkar še kockali, je bankar spravljaj kocke; v njegovi blagajni ni bilo niti pare več.

Mexico Mullins je pristopil in Cherry ga je vprašala.

„Pravkar je razbil banko.“

„Koliko je dobil?“

„On sam ne veliko, zato pa tem več oni, ki so ž njim stavili. Takega obrata še nisem videl.“

Vznemirjenost množice je jela prehajati na deklico: ves ta vreščav hrušč, nenadno utihnjenje, vseobča napetost živcev.

Neki tujec je planil k Cherry in Mexico. Bil je majhen in rdečelas z nemirnim pogledom in obrazom brez spodnje čeljusti. Oči so se mu lesketale, zobje za izsušenimi ustnicami bleščali nalik podganjemu zobovju in glas mu je zvenel kakor meketanje prestrašene živali.

„Ni slabo za tri vložke!“ Pomolil jima je šop bankovcev.

„Zakaj ne igrate dalje?“ je vprašal Mullins.

„Ker vem, kdaj moram nehati. Venomer vendar ne more dobivati — igra brez slehernega sistema.“

„Tako je najbolje!“ je menila deklica.

„Zakaj bo konec!“ je zavpil mali, ko se je spet dvignil hrup. „Ali nisem rekel, da bo izgubil?“

„Že spet je dobil!“

„Moj Bog! Potem sem prežgodaj prenehaj!“

Rdečelasec je odhitel v sosednjo sobo, a se je takoj spet vrnil, oklevaje, s polno pestjo bankovcev.

„Mislite, da je varno? Še nikdar nisem videl moža, ki bi tako blazno igral. Menda bo le bolje, da se ne vtičkam vmes, kaj?“

V njenem obrazu je videl porog in ne da bi bil čakal odgovora, je odhitel.

„Prostor!“ sta začula njegovo rjojenje, ko se je skušal preriti do ruletne mizice. „Denar imam in bi rad igral!“

„Hm,“ je zaničljivo zagodrnjal Mullins. „Če Glenister izgubi, ga bo sovražil do smrti.“

„Te vrste jih je tu dosti!“

Zdajci je Cherry zagledala kvartaškega kralja in je stopila k njemu. Slonel je na steni in gledal za dimom, ki se je dvigal iz njegove cigarete. Pozabil je bil očitvidno na vso okolico; na njem ni bilo več sledu tistega razburjenja, ki ga je kazal pred dvema urama.

„Blazno početje,“ je rekla deklica.

„Zakaj nimaš danes ti banke? Ali mar nisi na vrsti?“

„Snoči sem napravila konec.“

„Ravno o pravem času si se umaknila. Sreča zate!“

„Kakor vzameš! Lokal je namreč moj. Včeraj sem ga kupila.“

„Veliki Bog — tedaj dobiva tvoj denar?“

„Da, tisoč dolarjev na minuto!“

Ozrla se je po dolgi vrsti zapuščenih miz za Glenistrom in njegovimi tovariši. Nov vihar je oznanjal, da je blaznež spet dobil. Cherry je videla, da je bil igralec zraven nje prekrčevito miren, da sta mu bila roka in glas pretrda in pogled premrzela, da bi to moglo biti prirodno ravnodušje.

Že prihodnji trenutek je pokazal, da je imela prav.

Godbeniki, siti jalovega muziciranja, so sklenili, da se vržejo v splošni vrtinec. Ko so stopali proti kvartaškemu kralju, je le-ta stisnil ustnice in iz oči so se mu vsuli bliski divjega besa.

Stopil je naprej in zagrabil prvega goslača.

„Kam se odpravljate?“

„Saj nihče ne mara plesati — pa smo si mislili, malo svežega zraka nam ne bi škodilo.“

„Nazaj na svoja mesta, hudič vas vzeli!“

En sam pogled v njegov spačeni obraz je bil godbenikom dovolj. Ko so bili na odru, je bil kvartaški kralj spet miren.

Cherry pa je zdaj vedela, da ta človek ni iz ledu, kakor so mnogi mislili.

Obrnil se je k njej.

(Dalje prih.)

Osip Dimov:

Žarki za pospeševanje teka

V restavracijo je stopil suhljat gospod kakih petdesetih let. Njegov umni, a raztreseni pogled je izdajal človeka, ki se mnogo ukvarja z abstraktnimi stvarmi. Bil je malce zaničarno napravljen, kakor se spodobi ljudem, ki jim je le malo mar zemeljskih zadev.

Ne da bi se kaj ozrl okoli sebe, se je napatil naravnost v najtemnejši kot dvorane in sedel za mizico, na kateri je bil napis „Zasedeno“. Potisnil je napis stran in se udobno pripravil na obedovanje. Pristopil je natakarnik in prizadevno vprašal:

„Dober dan! Gospod profesor, želite obedovati?“

„Da.“

„Kakor včeraj?“

Profesor je samo prikimal, z izrazom, kakor da vobče ni vredno, o tem kaj govoriti. Seveda si je naročil isto vrsto jedil kakor včeraj, kakor predvčerajšnjimi, kakor pred štirimi tedni.

Profesor je šest mesecev dan za dnem jedel vselej iste stvari. Ko je bilo pol leta okoli, je zahteval jedilnik in si skrbno in premišljeno izbral nov obed, ki so mu ga potem servirali šest mesecev, dan za dnem. In potlej je spet sestavil novo vrsto jedi. Tako je profesor jedel že trideset let, zmerom v isti restavraciji, natanko ob isti uri in po isti ceni. Trpel ni nikače izpremembe, ne koščka kruha preko mere, ne nepredvidenega ščepca soli. Vse je moralo biti vselej enako, vse v okviru razporedbe jedi, kakor si jo je gospod profesor uredil za pol leta.

Ko je natakarnik prinesel juho, je gost pripomnil:

„Od jutri dalje bom jedel tam pri oknu.“

„Vem, gospod profesor. Jutri bo prvi.“ je odvrnil natakarnik.

Tri mesece je profesor v kotu, zraven telefonske celice, kjer gori celo podnevi električna luč — naslednje tri mesece pa pri velikem oknu na živahno ulico.

V tridesetih letih, kar je gost te restavracije, je profesor jedel šestdeset različnih obedov, ki si jih je dal sestaviti iz najraznovrstnejših jedil v pestri, časih kar fantastični izberi. Vsak obed je prav tolikokrat pojedel v temnem kotu kakor pri oknu na cesto. Restavrater je bil že davno pogodil, da gostu ni bilo toliko za jed; delal je na sebi neki poskus. Kakšen

poskus? Tega gostilničar seveda ni mogel dognati.

Danes je bil profesor posebno dobre volje. Smehljaj se je pred se, si veselo mel roke in dajal od sebe glasove, ki so se čuli skoro kakor požvižgavanje. Restavrater, majhen debeluh s premetenimi očmi, je stopil h gostu:

„Dober dan, gospod profesor. Ali vam je dobro teknilo?“

„Dober dan,“ je dobrovoljno odgovoril profesor, ne da bi bil vzel na znanje porog v gostilničarjevem vprašanju. „Ne bom več dolgo pri vas obedoval.“

„Kako pa vendar to?“ se je začudil restavrater. „Vi — moj najstarejši stalni gost! Moj pokojni oče mi je pripovedoval, da vas je prevzel že od starrega očeta, in on vas je predal meni! Ali imate gospod profesor povoda, da ste nezadovoljni? Za Boga, kaj takega!“

„Ne. Narobe, zelo sem zadovoljen!“ je odvrnil profesor in njegove umne oči so zagorele od navdušenja. „Dosegel sem, kar sem hotel doseči. V treh mesecih bo vse človeštvo čulo o mojem velikem odkritju. In vaš lokal postane svetovna znamenitost.“

„Zelo ljubeznivo od vas,“ se je priklonil gostilničar. „Vendar — ne razumem dobro, kaj hočete reči, gospod profesor.“

„Zdaj vam lahko povem. Ko sem — trideset let bo tega — prvič kot mlad student kosil pri vas, sem dognal zelo nenavadno stvar, ki je odtlej nisem izgubil iz uma. In nisem se motil. Moja domneva se je izkazala za resnično. Človeštvu prinašam novo resnico. In ta se imenuje — nu, pogodite, kako se neki imenuje!“

„Kako naj pogodim, gospod profesor?“ je menil debeluh in skomignil z rameni.

„Žarki za pospeševanje teka! Da. Tu v vaši restavraciji sem jih odkril!“

„Ali smem gospodu profesorju najudaneje česti...“

„Hvala. Mogoče ste opazili, da jem po tri mesece v tem temnem kotu in potem spet tri mesece tam pri oknu?“

„Seveda sem opazil.“

„Poslušajte tedaj! Po tridesetletnem temeljitom opazovanju sem dognal: če sedim pri oknu — prosim, da vpoštevate: pri istem kosilu kakor tu v kotu! — se tam vselej zredim!“

„Aha!“

„Kaj to dokazuje? To dokazuje, da obstoje razen svetlobnih in toplotnih žarkov, razen kemičnih in eterskih žarkov tudi še posebni žarki za pospeševanje teka, ki imajo dobrodejen učinek na celice človeškega organizma. In zato se bodo ljudje, ki jedo

na svetlem in uživajo drugače popolnoma isto hrano, telesno bolje in nagljeje razvili in zredili. Kaj rečete: ali je bilo vredno ali ne, žrtvovati za spoznanje te resnice trideset let življenja? Kaj menite?“

„To je velezanimivo!“ je izpregovornil čez nekaj časa osupli gostilničar. „Samo, gospod profesor — vedeti morate — hm, veste, ljudem, ki sedejo k oknu, damo posebno velike porcije. Zunaj hodijo mimo ljudje in gledajo na krožnike. To sem zvedel od svojega očeta, temu pa je povedal ded. Malo reklame nikoli ne škodi, veste.“

Jo Hanns Rösler:

Sanje

Draga in Drago sta poročena.

Njun zakon je vsakdanji in se v ničemer ne razlikuje od drugih zakonov.

Drago služi denar, Draga ga spravljaja, Draga kuha, Drago mora pojesti.

Drago hodi v pisarno in ima posla čez glavo. Draga hodi v kino, to je njena edina zabava.

Tako živita Drago in Draga v svojem zakonu. Že mnogo let.

Drago doma nima besede. Čisto ponižen je.

Pravi Drago:

„Lepo vreme danes.“

Zareži Draga:

„Kaj ti mar vreme!“

Če pa reče Drago celo:

„Malo soli bi del še v juho.“

Zakriči Draga:

„Tako? Kaj pa ti spet ni pogodu? Kdo ve, kje si se nočoj klatil tako dolgo! Če ti ni prav, lahko greš! Življenje s teboj res ni že ničemer podobno. Pravcat pekel! P-e-k-e-!!! Zdaj ti je spet juha preslana, ko sem jo ravno danes pozabila soliti!“

Tako gre skoro dan za dnem. Dokler se Drago ne skrrije za časopis. In dokler ne porabi prve lepe prilike, da leže spat. In zaspi.

Ko pride Draga, že smrči.

Nekega dne pa je Dragu vse to že preneumno. Reči se ne upa ničesar. A zato se domisli hudobnega načrta. Sredi noči jame sanjati. Na glas —

„Kaj je spet to, gospod-kolega?“ kriči. „mojo dobro ženo da bi mi obirali? Jaz sem sicer dobrodušen človek, ali to vam povem, če boste mojo dobro Drago žalili — — Kaj? K-a-j?? Da je zmaj? In obrabljeno ptičje strašilo?? Tu se na že vse neha! Tukaj imate eno — in še eno — in še eno! — —“

Drago se je vzravnaval na postelji. In pretepava Drago, svojo ženo, in

Nadaljevanje na 15. strani

Pisane zgodbe

Napoleon in njegov vojak

„Nu, kaj je, prijatelj?“ je rekel Napoleon, ko ga je nagovoril star gardist. „Kaj želiš?“

„Sire, velika nesreča se mi je zgodila...“

„Krivica? Ali so te mar preskočili pri napredovanju?“

„Ne, Sire. Imam dobro mater, ki je srečno in zadovoljno živela od meзде, katero ji je pošiljalo njenih pet sinov — sami vojaki kakor jaz in vi. Stanovala je v kočici, ki ji je pred tremi dnevi pogorela. In ker zdaj nima drugega kakor svojih sedem in sedemdeset let in solze, ji je nekoliko premalo.“

Napoleon si je vojaka ogledal pozornije.

„Ti bi seveda rad pokojnino zanjo? Nu, to je pravično. Mati vsakega mojnih vrlih vojakov sme računati name. Nič naj te ne skrbi, govoril bom z ministrom notranjih zadev — v redu?“

„Ne, Sire.“

„Hudiča, tebi je pa težko ustreči. Kaj bi še rad? Nakazilo za državno zakladnico?“

„Ne, Sire. Ne, da ne bi zaupal vašemu podpisu, toda čas, ki bi ga komisar potreboval, da vaše nakazilo vpiše, popečati in izplača, bi ravno zadoščal, da moji bratje in jaz izgubimo mater. Glejte, gospod cesar, jaz uberem vselej najkrajšo pot; vojak mora zmerom hoditi po najkrajši poti. Prihajam k vam, da si iz roke v roke izprosim denar. In da ne boste mislili, da vas hočem oslepariti, Sire, sem vam prinesel s seboj svojo mezdno knjižico. Z njo lahko dvignete pokojnino za moj križec, ki ste mi ga podelili; izplača vam jo kvartirni mojster.“

Cesar je potegnil iz žepa možnjo, v kateri je bilo tisoč zlatnikov, in je rekel:

„Kar imej svojo knjižico, hrabri vojak; med starima znancema, kakor sva midva, zadošča beseda. Evo ti denarja; vrneš mi ga, ko postaneš polkovnik.“

„Hvala, cesar moj,“ je veselo odgovoril gardist, „toda v vašem lastnem interesu bi bilo dobro, da me povišate vsaj za narednika, da vam hitreje dolg povrnem.“

Nekaj dni nato je dobil predrzni vojak podčastniške našive.

Še ena Napoleonska

Ko je Napoleon 20. marca 1815 vkorakal v Pariz, je pripomnil ob

vzklikanju „Vive l'Empereur“ (Živel cesar!) spremljajočemu ga ministru:

„Nakjer ne vidim robcev, ki bi ž njimi mahali ljudje, kakor so mahali — vsaj pripovedovali so mi tako — ko je vkorakal v mesto Ludvik XVIII.“

Nakar je odvrnil minister:

„Sire, ti ljudje, ki vpijejo „Vive l'Empereur“, nimajo robcev.“

Nočni obisk

Bilo je že proti polnoči, ko je zavrnil hišni zvonec. Vsiljivo, na glas. Zdravnik je planil iz spanca.

„Kdo je?“ je zavpil skozi okno.

„Gospod doktor,“ je odgovoril mož spodaj, „gotovo imate voz. Koliko bi zahtevali za obisk bolnika v tri ure oddaljeni vasi?“

„Taksa za nočni obisk je tri sto dinarjev.“

„Dobro. Prosim vas, da greste z menoj.“

Zdravnik se je naglo oblekel, vzels seboj kovček z zdravili, potisnil avto iz garaže in pognal avto v smer, ki mu jo je pokazal tujec. V dobri pol ure sta bila v vasi.

„Najlepša vam hvala, gospod doktor,“ se je zahvalil mož in stopil iz avtomobila, „evo vam tri sto dinarjev.“

„A kje je bolnik?“

„Nikogar ne poznam, ki bi bil bolan,“ je odgovoril tujec. „Na vas sem se obrnil samo zato, ker so vsi šoferji taksijev zahtevali po pet sto dinarjev, da me potegnejo do doma.“

Obleka po meri

Bernard Shaw se že od nekdaj ne ponaša z vnanjo eleganco. Pred mnogimi leti, ko je bil še mlad, ga je eden njegovih prijateljev, ki se je že dolgo jezil nad njegovimi slabo se prilegajočimi oblekami, vzels s seboj k svojemu krojaču in mu ga predstavil.

Kak teden pozneje se je Shaw pokazal v svoji novi obleki, a na prijateljevo presenečenje se mu je prav tako malo podala kakor prejšnja. Šel je zato h krojaču in ga vprašal, kaj naj bi bilo temu vzrok.

„Kako za Boga,“ se je opravičeval krojač, „naj dobro napravim obleko človeku, ki hoče po vsej sili sedeti, ko mu jo umerjam?“

Ko je potem to povedal Shawu, je veliki pisatelj pokojno odvrnil:

„Res je, da sem rad udoben. A ker tri četrtine življenja presedim, mislim, da sem pač upravičen, da si dam sedé umeriti obleko.“

Strauss in Wagner

Bilo je v tistem času, ko si večina kritikov še ni dala dopovedati, da je Richard Strauss velik glasbenik. V nekem dunajskem salonu, kjer se je takrat zbiral cvet glasbenikov, je ob neki priliki prišlo do precej razburjene debate o njem. Le stari Korngold, vodilni dunajski glasbeni kritik, je ves čas trdovratno molčal. Dokler se ni domačica obrnila naravnost nanj:

„Ljubi mojster, vi ste vendar najbolj poklicani, da poveste svoje mnenje: kaj sodite o Richardu Straussu?“

„Milostljiva,“ je odgovoril kritik, „če že mora biti Strauss, mi je Johann ljubši. Če pa vztrajate na Richardu, se že rajši odločim za Wagnerja...“

»Gospod kolega...«

Zelo sloveč berlinski pisatelj je ravno sedel pri zajtrku na vrtu svoje vile, ko je začul s ceste svoje ime. Ozrl se je in zagledal neverjetno zanemarenega in razčapanega možica, ki ga je milo zaprosil:

„Ljubi gospod kolega, pomagajte mi, v silni bedi in stiski sem.“

„Kolega? — Kdo pa ste vendar?“

„O, tudi jaz sem pisatelj. Napisal sem knjigo ‚Sto načinov, kako prideš iz lahka do denarja.‘“

Pisatelja je posilil smeh. Segel je v žep in dal nevsakdanjemu prosilcu bankovec za dvajset mark.

„Evo vam, ljubi kolega. Toda v bodoče bi vendarle rajši preizkusili enega onih sto načinov.“

„Saj to delam! Moja pravkaršnja prošnja je bil eden izmed njih.“

Zvit minister

Pruski kralj Friderik Viljem I. si je hotel pri neki pojedini malce privoščiti ministra, ki mu je sedel na levici. V ta namen je napil zdravico in pripeljal svojemu desnemu sosedu rahlo zaušnico, čes:

„Daj naprej!“

Sosed je izpolnil povelje in enako je storil vsak gost s svojim desnim sosedom. Ko je prišla vrsta na ministra na kraljevi levici in bi bil moral klofuto dati najprej kralju, si je izmislil, da se izvije iz neprijetnega položaja, duhovito zvijačo. Spustil je namreč nož med seboj in kraljem na tla. Takoj je priskočil strežaj, da nož pobere. Minister je porabil priliko in prisolil slugi krepko zaušnico s pozivom: „Daj naprej!“

Vse omizje s kraljem vred je planilo v smeh. Minister pa se je rešil iz kočljivega položaja.

Črna roka

Nadaljevanje z 8. strani

„Zdi se mi, ljubi moj Gordon, da po domišljiji lahko tekmuje s kakim starim obiskovalcem kinemotografov,“ se je zarežal in vtaknil v usta mogočno havano.

Drugo jutro je gospod Jim F. Star spet dobil črno roko in pod njo usodne besede:

„Le še šestnajst dni!“

Gordon je vznemirjen pogledal šefa.

„Tedadaj je le bilo to, česar sem se bal, mister Star.“

Jim F. Star to pot vobče ni odgovoril, a način, kako je s prsti zmečkal papir, ni več razodeval tiste energije kakor prejšnji dan. Štiri in dvajset ur kasneje se je isto zgodilo in tako je šlo naprej vse naslednje dni.

„Le še dvanajst dni... Le še enajst dni...“

Ko so skrivnostna svarila prišla že desetkrat po vrsti, je menil gospod Star z nekam negotovim glasom:

„Ali ne mislite, ljubi moj Gordon, da bi bilo zdaj čas, da si stvar nekoliko pobliže ogledava? Kako bi bilo, če bi spravil ženo in otroke v Evropo? Parnik odide popoldne ob dveh.“

„To je res dobra in pametna misel, gospod Star.“

Zavest, da mu je rodbina na varnem, je konzervnega kralja nekoliko pomirila. Zdaj mu ne bo težko, pripraviti vse potrebno za osebno varnost, zdaj je lahko pogumno pogledal nevarnosti v lice. Policijo je bil že prej obvestil; vrhu tega si je najel še posebno spretnega privatnega detektiva.

„Ali imate sovražnike, o katerih bi utegnili domnevati, da vam strežejo po življenju?“ so ga vprašali.

Ne, kolikor je vedel, ni imel sovražnikov. Delavce je dobro plačeval: za osem ur dela na dan so dobili po deset dolarjev. Vsi so imeli svoj Ford in prijetno hišico s kopalnico, vsi so se oblačili v nedeljah kakor elegantni gospodje. Res, da so zato morali trdo delati, da so mnogi med njimi zblazneli in dobili sušico, ali... Bože moj, take stvari poslovnega človeka ne smejo vznemirjati! Le kaj naj bi tedaj to pomenilo?

In „Črna roka“ mu je še nadalje pošiljala svarila. „Le še pet dni... Le še štiri dni...“

„Le še tri dni... le še dva dni.“ Dobremu Gordonu se je zdelo najpametneje ostati doma, zakaj strah ga je bilo bomb, namenjenih njegovemu gospodarju, strah ga je bilo „Črne roke“, katere poročila so čedalje zloveščeje

Naročniki!

Ne odlašajte in pošljite naročnino takoj!

napovedovala usodni dan... Tudi mister Star ni več ostavil svoje hiše na 33. ulici, pred katero je bila policija postavila kordon svojih najboljših ljudi.

„Le še dva dni... Le še en dan...“

Naposled je prišlo usodno jutro in z njim pisemski ovitek, ki je bil Jimu F. Staru tako dobro znan in čigar izvora policija ni mogla in ni mogla odkriti — ovitek, v katerem je bila brez slehernega dvoma smrtna obsodba.

Jim F. Star, ki je bil med tem že napravil oporoko in ukrenil potrebno glede pogreba, je z drhtečimi prsti odprl ovitek.

V njem je bil kakor v vseh prejšnjih listič s črno roko, napisano pa je bilo tole:

„Niti en dan več — vam ni treba hoditi okoli s črnimi, umazanimi rokami, odkar je William A. Brooklyn iznašel čudovito milo „Palmyra“, najidealnejše čistilno sredstvo sedanjosti, čigar prelestna pena igraje odpravi sleherno nesnago. Samemu sebi ste sovražnik, če še danes ne poskusite...“

Ko je konzervni kralj videl te besede, je odrevenel. Dolgo je trajalo, preden se je osvestil. Potlej pa je izbruhnil v brezumen grohot. In njegovo občudovanje za to originalno propagando je bilo tolikšno, da je sklenil vzeti reklamnega šefa tega vražjega Brooklina v svojo službo. In da ga kdo ne prehitil, je kar takoj napisal pismo in ga lastnorčno oddal.

Sanje

Nadaljevanje s 13. strani

mlati po njej — joj! Z zaprtimi očmi. Potem omahne nazaj in sanja dalje.

Drugi večer reče Draga: „Snoči se ti je gotovo nekaj hudega sanjalo?“

Dragu se razširi obraz. „Da,“ pokima.

Draga vrase. „Tak se še spominjaš?“

Drago je spet majhen. „Ne — ne, — mislil sem le — ker si rekla.“

Draga séde. — „Tvoja sreča.“ Drugega ne reče.

Drago se zavalil v posteljo. Obraz se mu širi od veselega pričakovanja.

„Le počakaj, stara, nocoj doživiš šele prave sanje!“ —

Ura bije polnoč.

Drago smrči na ves glas. Draga smrči na ves glas. —

„Zdajle bi poskusil,“ vzdigne Drago oprezno glavo. — „Gospod kolega!“

kriči že spet, gospod kolega! Ali že spet začenjate? Le počakajte! Danes ne boste tako dobro opravili! — Da že komaj čakate? O, prosim! Tu imate —“

Draga prestreže njegovo roko.

„Kaj spet počneš?“

„Pusti me,“ se brani Drago, „sanjam.“

In udari.

Tedadaj se tudi Draga zasanja.

„Gospod kolega!“ zakriči, „to mi boste poplačali! Snoči sem potrpeča, danes pa me ni več volja. Prinesla sem palico s seboj —“

Draga potegne izpod zglavja iztepač:

„— in zdaj vam pokažem, po čem so hruške pri nas! Tu imate, gospod kolega! In tu, gospod kolega! In tu — in tu — in tu — a zdaj mi še kdaj pridi, budalo, in se v sanjah domisli, da bi me tepel!“ —

Od takrat Drago ponoči nič več ne sanja.

In Draga takisto ne.

Balzacov upnik

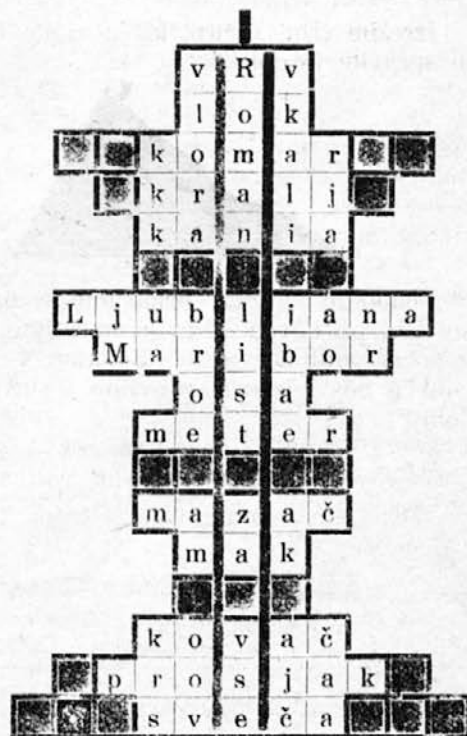
Honoréja Balzaca je nekoč prišel upnik terjat.

„Povem vam, da delj ne morem čakati,“ je resno dejal upnik. „Jutri moram poravnati nujen dolg.“

Balzac je nekaj časa začudeno gledal upnika, potem pa je rekel:

„Lepa reč: vi se zadolžujete, jaz naj vam pa plačujem dolgove!“

Rešitev »Svečnika« v 5. številki.

Po sredi navzdol:
Roman list za vse

Le pri

Josip Petelinc

Liubljana

blizu Prešernovega spomenika
ob vodi

kupite najboljše in najtrpežnejše šivalne stroje za dom, obrt in industrijo znamke **Gritzner in Adler** ter švicarske plešne stroje znamke **Dubied.**

Velika izbira galanterijskega, modnega blaga in vseh potrebščin za šivilje, krojače, čevljarje in sedlarje i. t. d.

Budilke po Din 60— s tri-
letnim jamstvom
IVAN PAKIŽ, LJUBLJANA
Pred Škofijo 15.

starozna atyda

J. Wanek

priporoča svojo bogato zalogo
krznenih plaščev in vseh
vrst kož za opremo plaščev.

35

Nagrada

čitateljem „Romana“

Izrežite črno sličico, ki jo vidite na desni,
in spravite jo dobro!

Podobnih izrezkov priobčimo še 6, v vsaki številki po enega. Prvih pet smo objavili v prvih petih številkah „Romana“).

Ako boste izrezke pravilno sestavili, boste dobili

sliko obče znanega
slovenskega duhovnega velikana

Eden izmed pravih rešiteljev te naloge
zadene nagrado

500 dinarjev
v gotovini!

Ako hočete biti hitro in točno založeni
z notami za klavir i. t. d., obrnite se na
MATIČNO KJNIGARNO v Ljubljani
POŠTNI PREDAL ŠTEV. 195

42

Priporočamo
i odi salo

**Alojzij
Lombar**

za gospode
i dame.

Ljubljana VII, Celovška c 53
33

**Ni treba,
da si lepa
že po naravi.**

negovati se pa moraš. Nega je dolžnost! Dobro negovan obraz dvigne samozavest in razveseljuje okolico. Mladostni čar se podaljša za mnogo let, če se pravilno goji polt.

**Redna skrbna
nega kože**

in primerna pravilno uporabljana kozmetična sredstva, kakor predpisuje moderna kozmetika, to je potrebno. Naj azličnejše načine negovanja v vsaj današnji popolnosti izvršuje

**I. Institut za moderno
kosmetiko**

ki se nahaja

Dvořakova ulica št. 3/II
(hiša Obnove-Tönnies)

Odstranjuje iste obraze, ogreje, nadležne kožne, starostne gube, vraske itd

ZALOŽBA „LUČ“ V LJUBLJANI
POŠTNI PREDAL V.

Ivan Podržaj

MARTIN BRBER

ROMAN

Din 20.—, orig. vezava Din 30.—.

Pričujoča povest je resna reč, četudi temu ali onemu ozkotirnežu ne bo vseč, ker realistično riše težko šiviljenje „človeka brez poklica“, človeka, ki bi se ne smel roditi, zlasti ne na naši zemlji . . .

Književnik dr. P. Karlin (Dom. prijatelj).

Če naročite preko uprave »ROMANA«, dobite
10% popusta.

**Najboljše šivalne
stroje**

slovite

nemške

tvornice

„KÖHLER“

za dom, obrt in industrijo Vam
nudi po izredno ugodnih cenah
in pogojih za na terdka

J. GOREC nasl.

d. z o. z.

LJUBLJANA

palača ljubljanske kred. banke.

KUVERTA d. z o. z.
tvornica kuvert in konfekcija papirja

se nahaja samo na Karlovski cesti št. 2 ali Vožarski pot št. 1.

Priporoča se za cenjena naročila za izdelovanje vseh vrst kuvert